

ששעצטאטאזער צי

1. *Chlorophyll* 2. *Carotene* 3. *Xanthophyll* 4. *Lutein* 5. *Phycocyanin* 6. *Peridinin* 7. *Alloxanthin* 8. *Chlorophyll a* 9. *Chlorophyll b* 10. *Chlorophyll c* 11. *Chlorophyll d* 12. *Chlorophyll e* 13. *Chlorophyll f* 14. *Chlorophyll g* 15. *Chlorophyll h* 16. *Chlorophyll i* 17. *Chlorophyll j* 18. *Chlorophyll k* 19. *Chlorophyll l* 20. *Chlorophyll m* 21. *Chlorophyll n* 22. *Chlorophyll o* 23. *Chlorophyll p* 24. *Chlorophyll q* 25. *Chlorophyll r* 26. *Chlorophyll s* 27. *Chlorophyll t* 28. *Chlorophyll u* 29. *Chlorophyll v* 30. *Chlorophyll w* 31. *Chlorophyll x* 32. *Chlorophyll y* 33. *Chlorophyll z* 34. *Chlorophyll aa* 35. *Chlorophyll ab* 36. *Chlorophyll ac* 37. *Chlorophyll ad* 38. *Chlorophyll ae* 39. *Chlorophyll af* 40. *Chlorophyll ag* 41. *Chlorophyll ah* 42. *Chlorophyll ai* 43. *Chlorophyll aj* 44. *Chlorophyll ak* 45. *Chlorophyll al* 46. *Chlorophyll am* 47. *Chlorophyll an* 48. *Chlorophyll ao* 49. *Chlorophyll ap* 50. *Chlorophyll aq* 51. *Chlorophyll ar* 52. *Chlorophyll as* 53. *Chlorophyll at* 54. *Chlorophyll au* 55. *Chlorophyll av* 56. *Chlorophyll aw* 57. *Chlorophyll ax* 58. *Chlorophyll ay* 59. *Chlorophyll az* 60. *Chlorophyll ba* 61. *Chlorophyll bb* 62. *Chlorophyll bc* 63. *Chlorophyll bd* 64. *Chlorophyll be* 65. *Chlorophyll bf* 66. *Chlorophyll bg* 67. *Chlorophyll bh* 68. *Chlorophyll bi* 69. *Chlorophyll bj* 70. *Chlorophyll bk* 71. *Chlorophyll bl* 72. *Chlorophyll bm* 73. *Chlorophyll bn* 74. *Chlorophyll bo* 75. *Chlorophyll bp* 76. *Chlorophyll bq* 77. *Chlorophyll br* 78. *Chlorophyll bs* 79. *Chlorophyll bt* 80. *Chlorophyll bu* 81. *Chlorophyll bv* 82. *Chlorophyll bw* 83. *Chlorophyll bx* 84. *Chlorophyll by* 85. *Chlorophyll bz* 86. *Chlorophyll ca* 87. *Chlorophyll cb* 88. *Chlorophyll cc* 89. *Chlorophyll cd* 90. *Chlorophyll ce* 91. *Chlorophyll cf* 92. *Chlorophyll cg* 93. *Chlorophyll ch* 94. *Chlorophyll ci* 95. *Chlorophyll cj* 96. *Chlorophyll ck* 97. *Chlorophyll cl* 98. *Chlorophyll cm* 99. *Chlorophyll cn* 100. *Chlorophyll co* 101. *Chlorophyll cp* 102. *Chlorophyll cq* 103. *Chlorophyll cr* 104. *Chlorophyll cs* 105. *Chlorophyll ct* 106. *Chlorophyll cu* 107. *Chlorophyll cv* 108. *Chlorophyll cw* 109. *Chlorophyll cx* 110. *Chlorophyll cy* 111. *Chlorophyll cz* 112. *Chlorophyll da* 113. *Chlorophyll db* 114. *Chlorophyll dc* 115. *Chlorophyll dd* 116. *Chlorophyll de* 117. *Chlorophyll df* 118. *Chlorophyll dg* 119. *Chlorophyll dh* 120. *Chlorophyll di* 121. *Chlorophyll dj* 122. *Chlorophyll dk* 123. *Chlorophyll dl* 124. *Chlorophyll dm* 125. *Chlorophyll dn* 126. *Chlorophyll do* 127. *Chlorophyll dp* 128. *Chlorophyll dq* 129. *Chlorophyll dr* 130. *Chlorophyll ds* 131. *Chlorophyll dt* 132. *Chlorophyll du* 133. *Chlorophyll dv* 134. *Chlorophyll dw* 135. *Chlorophyll dx* 136. *Chlorophyll dy* 137. *Chlorophyll dz* 138. *Chlorophyll ea* 139. *Chlorophyll eb* 140. *Chlorophyll ec* 141. *Chlorophyll ed* 142. *Chlorophyll ee* 143. *Chlorophyll ef* 144. *Chlorophyll eg* 145. *Chlorophyll eh* 146. *Chlorophyll ei* 147. *Chlorophyll ej* 148. *Chlorophyll ek* 149. *Chlorophyll el* 150. *Chlorophyll em* 151. *Chlorophyll en* 152. *Chlorophyll eo* 153. *Chlorophyll ep* 154. *Chlorophyll eq* 155. *Chlorophyll er* 156. *Chlorophyll es* 157. *Chlorophyll et* 158. *Chlorophyll eu* 159. *Chlorophyll ev* 160. *Chlorophyll ew* 161. *Chlorophyll ex* 162. *Chlorophyll ey* 163. *Chlorophyll ez* 164. *Chlorophyll fa* 165. *Chlorophyll fb* 166. *Chlorophyll fc* 167. *Chlorophyll fd* 168. *Chlorophyll fe* 169. *Chlorophyll ff* 170. *Chlorophyll fg* 171. *Chlorophyll fh* 172. *Chlorophyll fi* 173. *Chlorophyll fj* 174. *Chlorophyll fk* 175. *Chlorophyll fl* 176. *Chlorophyll fm* 177. *Chlorophyll fn* 178. *Chlorophyll fo* 179. *Chlorophyll fp* 180. *Chlorophyll fq* 181. *Chlorophyll fr* 182. *Chlorophyll fs* 183. *Chlorophyll ft* 184. *Chlorophyll fu* 185. *Chlorophyll fv* 186. *Chlorophyll fw* 187. *Chlorophyll fx* 188. *Chlorophyll fy* 189. *Chlorophyll fz* 190. *Chlorophyll ga* 191. *Chlorophyll gb* 192. *Chlorophyll gc* 193. *Chlorophyll gd* 194. *Chlorophyll ge* 195. *Chlorophyll gf* 196. *Chlorophyll gg* 197. *Chlorophyll gh* 198. *Chlorophyll gi* 199. *Chlorophyll gj* 200. *Chlorophyll gk* 201. *Chlorophyll gl* 202. *Chlorophyll gm* 203. *Chlorophyll gn* 204. *Chlorophyll go* 205. *Chlorophyll gp* 206. *Chlorophyll gq* 207. *Chlorophyll gr* 208. *Chlorophyll gs* 209. *Chlorophyll gt* 210. *Chlorophyll gu* 211. *Chlorophyll gv* 212. *Chlorophyll gw* 213. *Chlorophyll gx* 214. *Chlorophyll gy* 215. *Chlorophyll gz* 216. *Chlorophyll ha* 217. *Chlorophyll hb* 218. *Chlorophyll hc* 219. *Chlorophyll hd* 220. *Chlorophyll he* 221. *Chlorophyll hf* 222. *Chlorophyll hg* 223. *Chlorophyll hh* 224. *Chlorophyll hi* 225. *Chlorophyll hj* 226. *Chlorophyll hk* 227. *Chlorophyll hl* 228. *Chlorophyll hm* 229. *Chlorophyll hn* 230. *Chlorophyll ho* 231. *Chlorophyll hp* 232. *Chlorophyll hq* 233. *Chlorophyll hr* 234. *Chlorophyll hs* 235. *Chlorophyll ht* 236. *Chlorophyll hu* 237. *Chlorophyll hv* 238. *Chlorophyll hw* 239. *Chlorophyll hx* 240. *Chlorophyll hy* 241. *Chlorophyll hz* 242. *Chlorophyll ia* 243. *Chlorophyll ib* 244. *Chlorophyll ic* 245. *Chlorophyll id* 246. *Chlorophyll ie* 247. *Chlorophyll if* 248. *Chlorophyll ig* 249. *Chlorophyll ih* 250. *Chlorophyll ii* 251. *Chlorophyll ij* 252. *Chlorophyll ik* 253. *Chlorophyll il* 254. *Chlorophyll im* 255. *Chlorophyll in* 256. *Chlorophyll io* 257. *Chlorophyll ip* 258. *Chlorophyll iq* 259. *Chlorophyll ir* 260. *Chlorophyll is* 261. *Chlorophyll it* 262. *Chlorophyll iu* 263. *Chlorophyll iv*

פרייטאג פ' שלח ב" תמוז תרצ"ד.

_____

דער היטער רב וועגן בעזוך פון דער רבנים-דעלעגאציע ביים קארדינאל קאמאטא.

אין צוזאמענהאנג מיט דער אינטער-וועג פון דער רבנים-דעלעגאציע ביים קארדינאל קאמאטא, וואס האט ארויס-געוויסן אזויסער צור און פארביטע-רונג צווישן זיך וועגן און פוילען, הא-בען מיר זיך געוואנדען צום היטער רב ר' נחום אש שליט"א וועגן זיין מיינונג בנוגע דעם גאנצן ענין.

דערויף האט אונז דער חשובער רב געגעבן פאלגענדע ערקלערונג:

לעצנדיג דאנערשטאג אין דער פרע-סע די ידיעה וועגן געפאלענען בעזוך פון דער רבנים-דעלעגאציע ביים קאר-דינאל, האב איך געהאט גרויס עגמח-נאם צוליב די פאלענען, וואס דער דא-זיגער ווייט קען פארטראגן. מיינ-דאזיגס מיינונג האב איך גלייך ארויס-געזאגט פאר די מענטשן, וועלכע הא-בען זיך דעמאלטען דאנערשטאג בע-זוכט. אין די לעצטע צייטן, ווען די רדיפות אויף יידען האבען זיך אפט איבערחזרט און אויך ביי אונז אין טשעכאסלאווא און אין דער אימגענעם-וועג פארענקומען מערהערמאליגע בלו-טיגע אפפאלען אויף יידען, האבען זיך צו מיר געוואנדען פערשידענע כלל-טהוהר-מיט עטליכע חדשים צוריק אפילו א דעלעגאציע פון דאזיקער מיט'ן רב פון א נאהנט שטעטל-ווע-גען עהנליכע אינטערוויעצן, אנוויי-זענדיג מיר, אז אין די אלטע צייטן האבען זעלבס שטודירט ביי די רב-ליגיווע פארשטעהער געהאלפן לטובת די יידען.

אין האב אבער יעדעס מאל אָבגע-האלטען פון אזא שריט און אט פארוואס: אין די פריהערדיגע צייטן האבען די ארויסטערעטונגען געגען יודען גע-טראגען א רעליגיעזע כאראקטער און זענען פארגעקומען ספאנטאן, בעת א קריסטליכע פראצעסיע, למשל, איז אדורכגעגאנגען אין גאס, האבען פער-שיידענע שונאים פערשולדיגט די יודען, אז זיי האבען פון די מענטשן גע-לאכט, ארויסגעגאסען וואסער א. ד. גל. אין סטריכע וועגן אויסגעבראכען ארויס-טרעטונגען געגען יודען, אין אואלכע פאלען האט פאסירט, אז יודען האבען זיך געוואנדען צו קריסטליכע נייסטלי-כע און מעהרערע מאל האט אזא ווע-דונג געוויקלט: דער קאטוילישער גייס-טליכער איז נאכגעקומען די בקשה פון די יודען און א סך מאל איז געלונגען אפצושטעלען די ארויסטרעטונגען.

גאנץ אנדערש אָבער וועגן אויס די אָנפאלען אויף יודען אין די לעצטע יאהרען, וואס קומען נישט פאר ספאנ-טאן, אימערניכט, נאך זיי ווערען גע-פלאגט און גוט געוועבט אין פערלויף פון א לענגערער צייט; איינציגוויי, סיסטעמאטיש ווערען אריינגעגאסען טראפעס פון האס אין די הערצער פון א טייל פון דער נישט-יודישער דעמאלטערונג, צוליב וואס פון צייט צו צייט ברעכען אויס ווילדע מעשים געגען יודען, דאס אלעס ווערט געטוהן פראנק און פריי פאר אלעמענס אויגען, אזוי, אז די אויטאריטעטען הא-בען די מעגליכקייט אליין דערויף צו רעאגירען, און שום אנדערונג פון דער יודישער זייט.

דאס געשעהט אבער נישט. די סבות דערפון קענען דא זיין סערשירענע.

אין וועל נישט זאגען, אז די דאזי-גע געשעהענישען זענען אין הסכם פון וועלכען ס'איז גייסטליכען. דאס איז נישט וואהרשיינליך: יעדער גייסטליכער איז דאך דורכגערינגען מיט'ן דאגמאט „ואהבת לרעך כמוך“, וואס איז גלייך הייליג ביי יודען און נישט-יודען. דא האנדעלט זיך אבער אין א גאנץ א-דערן ענין:

דער האס פון דער לעצטער צייט טראגט אָנפאנגאמיש-פאליטישען כא-ראקטער, און ס'איז גאנץ מגלייך, אז דער נישט-יודישער גייסטליכער וויל

זיך אין די דאזיגע פאליטישע אנגעלע-גענהייטען נישט מישען אָדער ער איז נישט זיכער, צי ביי אואלכע אומשטענ-דען וועט זיין שטים רעספעקטירט ווע-רען.

אזוי צי אזוי איז אזא מין אינטער-וועג ווייט פון ברענגען א נוצען - רחוק משכר. ליידער אָבער איז זי מעהר קרוב להפסד, ווייל ביי אַנא-ווילען פון יענעם צד און דערצו נאך, ווען מיר זענען בעדראהט צו הערען בעשולדיגונגען און פלובליס אויף א-זער חשבון, דאמאלס קען עס היליג ברענגען אָנאונגעהויער גרויסען שא-דען פאר'ן כלל ישראל; און אזעלכע סיטואציעס מוזען מיר אויסמיידען.

דאס האָבען פערשטאנען די רבנים אין די פויריגע צייטען און גענומען עס אין אַכט:

אין די יאהרען 1905-6, ווען אין מעהרערע שטעט אין רוסלאנד האָט זיך יודיש בלוט געגאסען אין די גא-סען, האָט א דעלעגאציע פון אנגעזע-הענע רויטישע רבנים זיך געוואָג-דען צום דאמאלסדיגען פרעמיער וויטע, אז ער זאל מיטשולדיגען אפצושטעלען די פאָגראמען. וויטע האָט דער דעלע-גאציע דאס צוגעזאגט און גלייכצייטיג פאָרגעלעגט צו שאפען פאר זיי אַנא-לייבניש אויף אַנאלידעקן ביים צאָר. דערויף האָבען די רבנים געענטפערט, אז דאָס קענען זיי צום בעדויערן נישט טוהן. אויף וויטע'ס פערוואנדערונג: פארוואס? - האָבען זיי ערקלערט, בע-נוצנדיג זיך מיט'ן פסוק פון דער מגילה: כי אין לבוא אל המלך בלבוש שק, אז צוליב דער פאָגראמען-כווא-ליש וועגן אלע יודען א גאנץ יאהר אין טרויער און אין אזא צושטאנד דאָרף מען זיך נישט פאָרשטעלען פאר'ן מלכות.

די אמת'ע סיבה פון זייער אָבזאג איז געווען א גאנץ אנדערש: דאָס איז געשעהן דערפאר, ווייל די רבנים זע-נען נישט געווען זיכער, צי דער קיי-זער, וועלכער פלעגט זיך בעציהען אונ-גינסטיג צו יודען, וועט נישט אַמאָל אויסנוצען די אנוועזענהייט פון די רבנים, כדי צו ווארפען בעשולדיגונ-גען אויפ'ן אָדערס פון די יודען, וואס ס'וואלט נאך געקענט גורם זיין צו פערשארפען געגען די יודען די שנאה און ארויסטרעטונגען.

אַנאלידעק פעהלער, ווי יעצט, איז געגאנגען געוואָרען אין לעמבערג מיט עטליכע יאהר צוריק. בעת ס'זע-נען דאָרט אויסגעבראכען עקסצעסען געגען יודען, און א דעלעגאציע פון דאָרטיגע ראבינערס האָט זיך געוואָג-דען צום עפיקסאפאט מיט דער בקשה אפצושטעלען די אָנפאלען, האָבען זיי געקומען א תשובה, וואָס האָט נאך פילע פערעגערט די לאַגע, און די אויפגענוג צווישען דער יודישער בע-פעלקערונג איז דאָן געווען אַנאליגע-געווערע.

אואלכע מיטעס מצד יודען דאָרפן דעריבער ביי די יעצטיגע אויסערנע-וועהליכע בעדינגונגען נישט אונטער-גענומען ווערען, אויב ס'איז נישט-פער-האן פאראויס אַנאליסע ויכערקייט, אז די אינטערוויעזן וועט ברענגען דעם געהעריגען ערפאלג.

אַמאָנע האט דער רב שליט"א בעמערקט, אז די גאָטיק אין דער פרע-סע וועגן בעזוך ביים קארדינאל איז אַנאלידעק געווען דעם זעלבן טאג, ווען דער בעזוך האט געוואלט פארוק-מען און דעריבער איז נישט געווען קיין מעגליכקייט אויפגעקוקט צו מא-כען דעם ווארשאווער ראבינאט אויף די עווענטועלע אונגינסטיגע רעזולטא-טען פון דער פראָיעקטירטער אינטער-וועג.

ש.

עובדי' הכהן.

דעמאָנסטראציע, צי - קאָמפראַמיטאַציע.

די יודישע יעצטיגע לאַגע אין דער וועלט בכלל, אין ארץ-ישראל בפרט, איז ליידער א זעהר אָנעוועהטע אַנאלידעק ענין, וועגען וועלכען עס ווילט זיך נישט פילע רעדען. עס ווילט זיך נישט א סך רעדען וועגען די אייגענע צרות, כדי נישט צו קומען צו פערצווייפלונג.

טיילמאל אבער רייסט זיך דער גע-שריי אליין פון האַרץ ארויס, בעזונ-דערס דאמאלס, ווען אויסער פרעמדע, טהוען אונז אויך וועה אייגענע - די טרויעריגע צייט, אין וועלכער מיר לעבען היינט, האט כמעט נישט איהר גלייכען אין אונזער געשיכטע.

אַמאָליגע צייטען, אז מען האט דעם יוד געזאָגט, האט ער מינדעסטענס גע-קאנט ענטלויפען. האט מען אונז פער-טריבען פון שפאניע - האבען מיר געפונען אַפּענע טהוירען אין פאָרשונג, האָט מען אונז אין די צייטען פון די „קרייז-צוגען“ געזאָגט פון די קריסטליכע לענדער - האבען מיר געפונען שוין אן ענטרי-נונג אין די מאַכענדאנישע לענדער, ווי טערקיי א. א.

מיר האבען תמיד, ווי עס זאל נישט זיין געווען, נאך געקאנט געשינען אַנא-לידעק, וואוהין צו ענטלויפען פאר אונז זענען פערפאלגונגען; דעם וועג אויף צו ענטלויפען האט מען אונז תמיד געלאָזט פריי און אָפּען.

היינט צו טאָג אבער האבען מיר אפילו נישט וואוהין צו ענטלויפען. פאר די אויגען שוועבט ווידער יענען הורבן-בילד, וועלכעס עס האָט גע-מאָלט פאר אונז ירמ'י הנביא: פון איין זייט יאָגט מען אונז - פון דער צווייטער זייט פערשפארט מען אלע וועגען.

אַמאָליגע צייטען, אז עס האט זיך אָנגערוקט אַנאלידעק פאר'ן כלל-ישראל, האבען אונזערע זיידעס, שטאט זיך צו פערזאמלען אין די טעאטער און קי-נא-זאלען און שרעקן אז די בלויע פיער ווענד - וויל ליידער, ווייטער דערגרייכט אונזער קול נישט - הא-בען זיי זיך ליבערשט גענומען פער-זאמלען אין שוהל אַריין.

שטאָט צו רופען צו פראָטעסט פלעגט מען ליבערשט רופען צו תשובה... און עס איז תמיד געשעהן דאס גרוי-סע וואונדער: אין שוהל אַריין איז מען געקומען „מיט זיבען וועגען“ - עס זענען געקומען אָהן א שווער צעטיילטע פארטייען און חבורות: הסידים און בעלי בתים, יראים און משכילים; - פון שוהל צוריק ארויס האָט געפיהרט איין גאנצען אַרמאטע פון געוויינליכע יודען. אין דער שוהל האט דאס פאלק געפונען דעם דרך תשובה, דעם וועג אויף צוריק צו זיך-צוריק צום אייגענעם אורשפּרונג: צום יודישען פאלק, צום יודישען ג-ט.

ביים אורשפּרונגליכען רעזערוואר אין קוואל פון דער פאָטענציאָנעלער פאלקס-ענערגיע, האט זיך ווידער געטרא-פן פנים אל פנים דאס גאנצע פאלק, אזוי ווי אַמאָל ביי יענעם ציניג-פאָג, ביי וועלכען עס איז צום פרשטען מאל פון א צולאָענע שבטים-האָרדע - איין גרויס פאלק געוואָרען.

נישט געקוקט האט מען אַמאָליגע צייטען, ווער עס איז געווען דער שמש, וואס האט מיט דעם הילצערנעם הא-מער דעם עולם אין שוהל אַריין צו-גלייכערפולען, עס, - ווער האָט זיך דאס אַמאָל אויף אזעלכע קלייניגקיי-טען אומגעקוקט. מען האט געוואוסט, אז רופען - רופט נישט דער שמש; רופען, - רופען די יודישע צרות און פייך.

אזוי האָבען מיר אַמאָל פערשטאנען, אין אַ עת צרה, זיך צו שטעלען מיט'ן פנים קודם-כל צום - פאלק. היינט אבער זענען מיר דאָפּעלט געשלאָגען: פון אויסגעוועזענע און פון איינגעוועזענע - פער-פאלגט מען אונז; פון איינצווייניג איז מען צעריסען.

היינט קאנען מיר שוין אפילו איין שותפות-דיגען וועה-געשריי אויך נישט אויפברענגען. געוואָלט האט די היגע יודישע בע-זוכער, ווער עס זאל נישט זיין שטים רעספעקטירט ווע-רען.

אין די פויריגע צייטען, ווען מיר זענען בעדראהט צו הערען בעשולדיגונגען און פלובליס אויף א-זער חשבון, דאמאלס קען עס היליג ברענגען אָנאונגעהויער גרויסען שא-דען פאר'ן כלל ישראל; און אזעלכע סיטואציעס מוזען מיר אויסמיידען.

אויך א שטיקעל ערמויגונג. עס שטארקט דאס נאציאָנאַלע זעלבסטגע-פיהל.

זענען אבער ביי אונז אין שטאַרט די פארטיי-קאָללעפעל, וועלכע האבען שוין יעדע מענטליכע ווידע פערלוי-רען.

וויבאלד, מען האט עפּיס אָנגעהוי-בען רעדען וועגען א געמיינזאמע אק-ציע, האבען די דאזיגע לייט אָנגעהוי-בען מורא צו קריגען, אז מען זאָל זיי חס ושלום נישט ארויסנעמען דעם „ציון-מאָנאָפּאָל“ פון דער האנד. עס איז קודם-כל באלד אויפגעשווימען די אלטע פראגען: „מי בראש“? און ווער איז דאס דער, וואס רופט-צווייף? און דאן האבען זיי זיך גענומען, אלס די איינציגע קאָנצעסאָנירטע „ציון-מאָנאָ-פאָל“, ארויסצוגעבען אסעטאטען ווע-גען „ציון-כשרות“; ווער עס האט יא א שיכות צו ארץ-ישראל און ווער נישט - און אזוי ארום איז די פראָטעסט-אקציע, וועלכע האט געזאלט און בעיקר א הערליכע דעמאָנסטראציע פון אונזער גאציאָנאַלען אחדות - פערוואנדעלט געוואָרען אין א קאָ-מ-פּראָמ-יטאציע.

מיר האָבען נאך בולטער געברענגט צום אויסדרוק אונזער אלטע שוואכקייט: אונזער צעריסענקייט!

און אין אזא עת-צרה, ווי מיר זע-בען היינט איבער, איז אזא אחדות ביזיצעס.

אין דער גלייכטייט פארקערט פון י. וועקסלער

אלעז 6 №

וואו עס איז לעצטענס געפאלען

1,000,000

איז שוין צו בעקומען

לאָסען צו דער 1-טער קלאַס

פון דער 30-טער מלוכה-לאַטעריע

J. WEKSLER, ALEJA 6.

Telefon 11-55.

קאָמניקאַט.

דעם 8 ד. ח. איז דער מיטגליד פון דער אַרטיגער קהלה-פערזאָנלעכע ה' א. שפּעטער געפאלען געוואָרען דורכ'ן בעקער מרדכי הערמאן און געווארען דורך איהם פיוש בעלידיגט די קהלה-פערזאָנלעכע אויסדריקענדיג איהר עמפערונג און צאָרן געגען אזא מין האַנדלונג פון א היגען איינוואוינער אין בעצוג צו א קהלה-פארשטעהער צוליב כלומר'שטע פרעסעניסע אויפ'ן געבייט פון גמינע-טעטיגקייט, דריקט גלייכצייטיג אויס איהר מיטגעפיהל דעם ה' א. שפּעטער, וועלכער איז בעלי-דיגט געווארען, אויספיהרענדיג זיינע געוועזענע פליכטען און שטרייכט אונטער, אז זי וועט אויפ'ן סמך פון אַנאָגענומענע געשעלס בענוצען גע-גען אַנפאלער אלע מיטלען וואס זענען אין איהר רשות הן אַרמיניסטראַטיווע הן געריכטליכע, כדי אזעלכע אנוויי-דיגע ארויסטרעטונגען זאָלען זיך נישט ווידערהאָלען.

פערזאָנלעכע פון דער יודישער קהלה אין טשעכאסלאַוו.

טשעכאסלאַוו, דעם 14 יוני 1934 י.

פון דער רעווינאָנישער בעוועגונג.

דינסטאג, דעם 12 ד. ח. איז פאר-געקומען א יוצוג פון דער פערזאָנלע-טונג, אויף וועלכער עס איז געהאָנ-דעלט געוואָרען דער ענין פון פארטוע-צען די ווייטערדיגע טייל פון דער קא-לעקטיווער פעטיציע. צוליב דעם וואס עס פאלט אויס היי-יאהר די 30-יעהריגע יאהרצייט פון ד"ר טעאָדאָר הערצל, איז געשאפען געוואָרען אַ ספּעציעלע קאָמיטע, וועל-כע זאל איינאָרדנען אַנאָקאָדעמיע אויף כ' תמוז.

אינזש. ה. ווילטשינסקי

די חברה פון געוועזענע קאנ-טאָניסטען אין טשעכאָסלאָוואַ

ווער האָט זיך נישט אָנגעהערט די גרויזאָמע געשיכטען וועגען די „כא-פערס“ אין די צייטען פון צאָר ניקא-לאַי דעם ערשטען? מען פלעגט כאַפּען יודישע יונגלעך פון 8 יאָהר אָן אַלס קאָנטאָניסטען און זיי אָפּגעבען צום ערציהען אַלס זעלנער אין ספּעציעלע קאָזאַרעס, גערופּענע קאָנטאָניסטען-פּאַטאַליאָנען. ביז'ן 21-טען יעבועס-יאָהר האָט מען די דאָזיגע קינדער גע-האַלטען אין די פּאַטאַליאָנען, זיי אומ-ברחמנו'דיג געפייניגט, אַז זיי זאָלען זיך אָבשמו'ן און ערשט דערנאָך הא-בען זיי געדאַרפט מיטמאַכען אַ סינפ-אונצוואַנציג-יעהריגע מיליטעריינסט. דאס געוועזענע קאָנגרעס פוילען איז פריי געווען פון דער קאָנטאָניסטען-גזירה און קאָנטאָניסטען האָט מען דאָ געקענט שוין אַלס דערוואַקסענע אין אַקטיווען דינסט. וואָרעם זיי דעם אַריינמאַרש פון רוסישען מיליטער קיין טשעכאָסלאָוואַ אינ'ם יאָהר 1831, ביים אונטערדריקען דעם פוילישען אויפ-שטאַנד, האָט זיך דאָ שטענדיג געפון-גען אַ רוסישער גאַרניזאָן ביז'ן אויס-ברוך פון דער וועלט-מלחמה אין יאָהר 1914 און צווישען די דאָזיגע רוסישע מיליטערי-פאַרמאַציעס, האָבען זיך אויך געפונען יודישע זעלנער, געוועזענע קאָנטאָניסטען.

ביי די יודישע זעלנער, אויב זיי זענען שוין געפליבען ביים יודישקייט, טראָץ די גרויסע פיין, וואס מ'פלעגט זיי אָנשוין, כדי צו צווינגען זיי זיך אָבצושמו'ן, האָט זיך געפיהלט אַ גרוי-סער רראַנג צונויפצוקומען זיך, זיין צו-זאַמען פון צייט צו צייט אַראַבער-דען זיך פון האַרצען. געדריקט איז האָט נישט נאָר די אונברחמנו'דיגע בעהאַנדלונג פון דער ניקאָלאָיעווער סאָלאַטשיניע, נאָר אויך די אינאָלירט-קייט פון דער יודישער אַרטיגער גע-זעלשאַפּט. ווי בעוואוסט, האָט מען דא-מאָלס די יודישע זעלנער זעהר פער-שווערט דעם קאָנטאַקט מיט יודען מחוץ און אויב די יודישע זעלנער אין טשעכאָסלאָוואַ האָבען שוין געהאַט אַ פרייע מינוט, איז זיי ספּעציעל שווער אָנגע-קומען דאס פערשטענדיגען זיך מיט די היגע יודען איבער עטליכע סיבות. איין טייל יודישע סאָלאַטשען, וועל-כע זענען געכאַפט געוואָרען צו מילי-טער אַלס קליינע קינדער, האָבען מיט דער צייט פּערזענלעך די יודישע שפּראַך און גערעדט בלויז רוסיש, אַ שפּראַך, וועלכע מ'האַט דאָ אויפ'ן אָר, ביז'ן אויפּשטאַנד פון יאָהר 1863, ממש נישט געקענט. ווייטער האָט זיך צווישען די יודישע זעלנער פון היגען רוסישען גאַרניזאָן און די טשעכאָסלאָוואַ-פער-מאָליכע און אינטעליגענטע ספּערען געשאַפּען אויך אַ גייסטיגע מחיצה. נעמליך, בעת פון איין זייט זענען די יודישע זעלנער, געוועזענע קאָנטאָניס-

אויסגעדריגטע קאָנטאָניסטען זענען נע-ווען גוט בעקאַנט דאָ אין שטאָדט, ווי למשל פּסח'קע דער גרעכער און בע-דער. פון יענע קאָנטאָניסטען שטאַמען אויך פיעל היגע יודישע פאַמיליעס, ווי די פּראַסקוואַוסק'ס, מאַקויעו'ס, קא-זשונשיקאָו'ס א. א.

אַבער אויך צווישען די דאָזיגע בע-ווייבטע רעזערווירטען האָט זיך גע-פיהלט אַ בענקשאַפּט נאָך אַנאָיגע-נער סביבה פון רוסישע יודען, אָדער אויף צו קענען זיך געגענויטיג אַרויס-העלפּען בעת הדחק, ווייל זיי האָבען זיך נישט געפיהלט גאַנץ היימיש צווי-שען די היגע תושבים. דאס האָט גורם געווען, אַז אין י. תרכ"ט (1869) זענען זיי צוגעטרעטען צום גרינדען אַנאָיגענעם פּעראיין א.נ. חברה אנשי חיל גומלי חסדים, וועלכער עקזיסטירט נאָך ביז'ן היינטיגען טאָג, כאטש ביי אַנאָדערען צוזאַמענשטעל פון די מיט-גלידער, לרוב אבער די קינדער פון יענע קאָנטאָניסטען, אויך רעזערוויס-טען.

ווי עס האָט זיך געוועהנליך גע-פיהרט פון קדמונים ביי יודען האָט מען ביים גרינדען פון דער חברה גע-שאַפּען תקנות און פערשריבען זיי אין אַ בעזונדערען פּנס. ווי אַ בליטיגער חוק קלינגט די פאניגירישע הקדמה פון אַס יענעם פנס, וועלכען ס'הא-בען זיך געשאַפּען אַט די ניקאָלאָיע-ווער קרבנות. זיי האָבען זיך בעטראַכט אַלס דעם צאָר'ס קנעכט, וועלכע זענען איהם דאַנקבאַר, ווייל ער האָט זיי אנשי חיל יוצא צבא — שרייבען זיי — עבדים לאדונו הקיסר האדור יר"ה אשר ברוב רחמי וחסדיו נתן לנו חפשות להתגורר ולסחר בארץ כחפצנו...

לויט דער הקדמה קומט אויס, אַז צווישען די געוועזענע קאָנטאָניסטען איז פּערהאַן געווען אַ לויזע פערבינדונג, אַז זיי האָבען זיך געגענויטיג גע-שייטעט, בעיקר דורכצויענדיגע, ווא-רום עס זאגט זיך דאָרט: „בעת היינו מטעללים וגולים מעיר לעיר היה ביננו אגודה אחת תחת מרעם“, אַז זיי זענען געוואָרען טשעכאָסלאָוואַ-תושבים האָבען זיי אוראי נישט גע-וואלט אָבשטעהן פון מצוות און בע-שלאַסען זיך צו אַרגאניזירען, העלפּען איינער דעם צווייטען און אָפּבעסטען האָבען זיי גערעכענט צו קאנען פער-וויקליכען זייער דראַנג צו איינטיקייט און וואוילעפטיגקייט דורך שטיצען איי-גענע פעראַרימטע און זעלנער אין שטאָדט און דורכפאהרענדע, וועלכע זענען אויגענפליקליך פערענגט, כדי זיי זאָלען נישט דאַרפּען אָנקומען נאך הילף צו פרעמדע. האָט מען זיך גע-שאַפּען תקנות, זיי פערשריבען אין אַ פנס און כדי צו פעראַייביגען די גני-דער, האָט מען בעשלאָסען צו פער-שרייבען יעדען אויף אַ בעזונדער פער-שרייבען בלאַט.

געשעהן איז עס דאנערשטאָג, דעם צווייטען טאג חנוכה תרכ"ט. (ענדע קומט).

ב. וויינבערג.

די פערנאַכלעסיגטע יודישע צוציהונג.

ווערען שוין אָבער אין דער דאָזיגער הינזיכט אינגאַנצען פערנאַכלעסיגט אַ-זוי, אַז זיי ווערען פולשטענדיג אָפּגע-ריסען פון דעם יודישען מקור, פער-פרעמדעט פון דער יודישער סביבה.

אין האַלט אָבער, אַז פיעל מעהר געוויכט בנוגע יודישע למודים דאַרף געלעגט ווערען אויף דער ערציהונג פון יודישע מיידלעך, וואָרעם זיי שטע-לען מיט זיך פאַר דעם אַוואַנגארד פון די צוקונפטיגע יודישע מאַמעס. וואָס פאַר אַ יודישע ערציהונג קען די יודי-שע מוטער געבען איהרע קינדער, אויב איהר גופא בלייבט פרעמד און אונגעוואוסט דאָס גאַנצע יודישקייט? עס קענען דאָ זעהר וועניג העלפּען די פערשידענע יודישע פרויען - אַרגאני-זאַציעס, ווייל דער יסוד, דער ווינקעל-שטיין, איז נור די ערציהונג אין די קינדער-יאָהרען. פונקט ווי די פלאַנ-צונגען נויטיגען זיך אין א שטאַרקע פלענע און אויפזיכט, בעת זיי זענען נאָך זעהר יונג, אַזוי נויטיגט זיך אויך דעם קינד'ס נשמה אין דער פריהער יאָגענז אין א שטאַרקער און שטרענג-גער השגחה, אַז זי זאָל נישט פער-פעסטעט און פערקריפעלט ווערען פון פרעמדע השפּעות.

אונזערע עלטערן בענעהן אַנאָנגע-הויערע עולה לגבי זיך אַליין און לגבי דעם גאַנצען יודישען פאַלק, אויב זיי פערנאַכלעסיגען די יודישע ערציהונג פון זייערע טעכטער אין דער יוגנד.

די יודישע געשיכטע לערנט אונז, אַז תמיד, אפילו אין סכנה פולסטע מאָ-מענטען פאַר'ן יודישען פאַלק, איז די יודישע פרוי געשטאַנען שטענדיג אויף דער וואַך און מיט אַלע איהרע כוחות, מיט איהרע מעגליכקייטען בעמיהט זיך צו פעהינדערען די לויפערענדע גיפטיגע אַסימילאַציע-סכנה. די יודישע פרוי האָט שטענדיג געשפילט אַ דאָמינירענדע ראָל אין יודישען געזעלשאַפּטליכען לע-בען.

דעריבער אין אנפליק פון איצטיגען וואַקסענדען עס-הארצות און הפקרות, וואָס הערשט און בושעוועט אויף דער יודישער גאַס, אין פייער פון אסימי-לאַציע, וואָס ווילדעט מיט איהרע שעדליכע אינסטינקטען, דאַרפּען מיר זיך פערטראַכטען און אויסבעסערען דעם יודישען ערציהונגס-סיסטעם פון דער יודישער טאַכטער בפרט; און מיט דער גרעסטער אנשטרענגונג דאַרפּען מיר צומערעטען צו ערמעגליכען די יונגע יודישע טעכטער צו ערלערנען און זיך אוצרות אַווי, אַז בעת זיי וועלען אונ-טערוואַקסען זאָלען זיי קענען זיין אמת'ע יודישע מאַמעס, וועלכע זענען ראוי צו טראַנען דעם דאָזיגען גאַמעל-המדרש.

ווי איהר זעהט, וועלען נישט בלויז די מענער האָבען אַ חלק אין דער מצוה, נאָר אויך אונזערע נשים צד-קניות.

זיי זענען געווען ערשטקלאַסיג. אין פין געווען אויף אַ פייערליכע אַקאַדעמיע, וואָס די דירעקציע און די שילער פון ד"ר אַקסער'ס גימנאַזיום האָבען איינגעאָרדענט לכבוד דער 125 יאהרצייט פון דעם פוילישען העלד בערעק יאַסעלעוויטש.

האָט דאָרט, אויף דער אַקאַדעמיע צווישען אַנדערע זעהר געלונגענע ניו-מענען פון פראַגראַם געהאַלטען אַ פאַר-וואָרט וועגען לעבען און טעטיגקייט פון דער אַקאַדעמיע — אַ שילער פון דער 7-טער קלאַס, יאָסער, איז דאס געווען אַ רעפּערטאַט אַנ'ערשטקלאַסיגער, דער שילער האָט בעוויזען, אַז ער וועט זיין אַ געלענצנער רעפּערענט. אויך פירל. ווייס פון דער עקסטער קלאַס האָט ממש בעגייסטערט דעם עולם מיט איהרע פאַרטראַגען וועגען לעבען פון בערעק יאַסעלעוויטש. אויך די שילערין פירשטענבערג האָט גלענ-צענד רעציטירט איהר שיר. דער עולם, וואָס איז בעשטאַנען פון פאַרשטעהער פון דער מאַכט און

בעטייליגען אין דער מצוה פון שרייבען דאס שטאַדטישע ספר-תורה.

שבת בעת מען לייענט אין דער שוהל אין ספר און יעדער, וואָס האָט אַנ'עליא אין מנד כפי יכולתו פאַר'ן בוי פון בית-המדרש, הערט מען פלי-צים אַ קול פון די עזרת נשים: איך, האשה רבקה בת ר' יעקב בון מנדור ח"י והובים. אונזער ה' באַדאָש האָט אַ גוט געהער, האָט ער באַלד אונ-טערגעכאַפט דאס דאָזיגע קול און גע-מאַכט אַ „מי שברך“ די „האשה החשובה מרת רבקה“. און ווען איהר שכנ'טע האָט געהערט, אַז רבקה איז מנדור, האָט זי זיך אויך באַלד גע-לאָזט הערען מיט איהר שטימעלע און האָט אויך אַרויסגעפויגען איהר קאַפּ פון די עזרת נשים און אויך מנדור גע-ווען אַ נדבה כפי יכולתה.

אונזער ר' יוסף באַדאָש האָט זיך נישט לאַנג געלאָזט בעטען און האָט די נשים צוליב-געטוהן, זיי געמאַכט „הורטעם“ מי שברך'ס לחנה בת גימ-פּעל, לשרה ב"ר יצחק וכו'.

ויהי למחרת, צומאַרגענס האָבען די ווייבער געברענגט צו שלעפּען זייערע נדרים און זיי אַוועקגעגעבען דעם בוי-קאַמיטעט, כדי מיר זייערע גראַשענס מיטצוהעלפּען דעם אויפבוי פון בית-

אז די פירמעס ביי וועלכע מען האָט נאך נישט בעוויזען צו זיין נאָך זייער ביישטייער וועלען דאס טהון שפּעטער.

יעדענפאַלס די התחלה איז געווען א גוטע.

אין בעת אום פערציהונג. אַ גרויסע עולה בין איך בענאַנגען געגען אַ דאָוואַר און וויל מיט די דא-זיגע שורות מיין עולה אויסקויפּען; איך האָב געשריבען, אַז ביים התחלת הספר אין דער שוהל איז אויסער דעם פרעזעס און וויצע-פרעזעס פון דער קהלה-פערוואַלטונג קיינער פון די דא-זאַרעס נישט געווען. דערוויל האָב איך מיר דערמאַנט, און עס איז יא געווען אַ דאָוואַר, און א חשוב'ער דאואר, ר' לייזער ראָזענבוים שמו, נאָר ווען איך האָב זיך דערין דערמאַנט איז שוין געווען צו-שפּעט. בעת איך טאַקע ביים דאָוואַר ראָזענבוים פערציהונג און שרייב, אַז ר' ל. ראָזענבוים איז אויפ'ן התחלת הספר אין דער שוהל יא געווען און טאַקי אויסגעקויפט אויך אַ פּנסק.

אונזערע נשים צדקניות. אַ כרוז איז אַרויסגעגעבען געווא-רען פון היענען חשוב'ן רב צו אלע יודישע מענער און פרויען פון פירן טשעכאָסלאָוואַ אַז יעדער דאַרף זיך

אויפ'ן מארגינעס פון דער 5-יעהריגער טעטיג- קייט פון דער יודישער לאנדקענטשאפטס- געזעלשאפט אין טשעכאסלאווא.

דאס איז אַלץ די ערשטע און די וויכטיגסטע סיבה, וואָס איז געשטאַנען ביים ווינקלע פון דער געזעלשאפט.

פון דער דאָזיגער אַלגעמיינער סיבה דרינגען שוין אַרויס אונזערע בעזונדער-רע אויפגאַבען.

מיר דאַרפן פאַרשען די בעזונדערע דערשיינענישן פון דער 5-יעהריגער טעטיג-קייט פון דער יודישער לאנדקענטשאפט. מיר וועלכער מיר וועלכען און דארפן בע-קענען אונזערע מיטגלידער, אַ חוץ, פאַרשטעהט זיך, דער אַלגעמיינער פוי-לישער סביבה. די יודישע לאנדקענט-גייסגעזעלשאפט האָט אויף דעם גע-בייט בעזונדערע אויפגאַבען, אַנדערע ווי ביי אמת העול; ביי זיי פערנעמט דאס פאַרשען אַ צווייטראַג-גייגראַף, דער עיקר אַכט ווערט געלייגט אויף בעקענען די עפענטליכקייט מיט די שוין אויסגעפאַרשטע אַ-בעקענען, בעת ביי אונז מוז גע-הען ווערען סיי דאָס ערשטע און סיי דאָס צווייטע. אמת, מיר האָבען אַ יו-דישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, וועלכער האָט אַ סך אויפגעטון אויפ'ן געבייט פון פאַרשונגען איבער דער יודישער סביבה, אַבער ביי קנאַפּע מאַ-טעריעלע מעגליכקייטען, ביי דעם גרויסען פערנעם פון יו"א, וואָס טראַגט אַ וועלט-באַרעקטער, קענען ביי די אויספאַרשונגען נישט גענומען ווערען אין אַכט די לאַקאַלע אַביע-טען.

אונזער לאנדקענטגייס-געזעלשאפט האָט דעריבער פאַר אַנאָיפגאַבע מיט-העלפן אויסצופאַרשען די געשיכטע פון די יודען אין אונזער שטאָדט און אומגעגענד, די געשיכטע פון די יודי-שע אַלטערסמליכקייטען, ווי שוהלען, בית עלמים וכדומה...

טראָך ביי אונזער אַבטיילונג גע-שאפן ווערען אַ קרייז פון ליבהאַבער, וואָס זאָלען צונויפאַמלען אַט די אַלע מאַטעריאַלען וועגען דער יודישער פער-באַגנעהייט, וועלכע זאָלען דערנאָך פאַרברייט ווערען דורך געניטע זאך-קענער פון געשיכטע און פון אַלטער-אַריינגעטון די האַנד אין קעשענע און געגעבען וויפיל מען האָט גע-דאַרפט. עס וואָלט שוין דעריבער לאַנג צייט געווען, אַז אונזערע כלל טהוור זאָלען נאכטון מאַרקספּעליס ביי-שפילען, זיי זאָלען בעסער שלאַפּען ביי די יוצונגען, נאר ווען עס וועט זיך אַנדערלען וועגען געלד, זאָלען זיי ער-וואַכען. לייזער אַבער איז עס שונקט פערקעהרט.

ווי מיינט איהר, אַ באמת ריכטיגע בעמערקונג.

עס לאָזט זיך נישט גלויבען.

מען דערצעהלט מיר פאַלגענדע און-גלויבליכען פאַקט:

אין אַ געוויסער יודישער אונטער-נעהמונג איז פעהאן אַביסעל בוי-אַרבייט. האָט זיך אַ יודישער האַנד-ווערקער, אַ סטאַליאַר, געווענדעט צו אַ געוויסען ה' ש. אַ פאַטאָגראַפּיסט, אַז היות ווי דער ה' ש. איז בעקאַנט מיט דער דאָזיגער יודישער אונטער-נעהמונג, זאָל ער טהון אַ טובּה דעם בעל-מלאכה און זאגען פאַר איהם אַ גוט וואָרט. דער פאַטאָגראַפּיסט אַבער, וועלכער קומט אַיינ אַפּט נאך טובות, אַזוי אַז מ'זעט, וועלכע זענען פאַר-טייאַלש זיינע געגענער, האָט שנעל אויסגעווישט די ברילען און מיט זיין חכמה'דיגען לשון אַבערענטפערט דעם סטאַליאַר: ווי אַזוי קומט איהר צו מיר, אַז איך זאָל פאַר אייך זאגען אַ גוט וואָרט, אינדערצייט, וואָס איהר האָט אַגטירט ביי די שטאָדט-ראַט וואָלען פאַר די 10-ער? ניין, דאס וועט קיינ-מאָל נישט פאַסירען, איהר וועט די אַרבייט נישט בעקומען!

אזוי האָט מיר דערצעהלט דער יו-דישער בעל-מלאכה און געברענגט עדות, וועלכע פערשטעטיגען דאס. איך קען אַפּער דאָך נישט גלויבען, אַז מ'זעט זאָלען זיך דערלויבען אויף אַזאָ נישט שעהנע האַנדלונג. ניין, עס לאָזט זיך נישט גלויבען...

לויטן

די טשעכאסלאוואער אַבטיילונג פון דער יודישער געזעלשאפט פאַר לאַנד-קענטגייס איז ענטשטאַנען אין אונזער שטאָדט אין חודש יוני 1929 לויט דער איניציאַטיוו פון שרייבער פון די דאָ-זיגע שורות, ביי דער אַקטיווער מיט-הילף פון די פערזאָנען: פראַפּ. בראַנד-לעוויטש, פראַפּ. שומאַכער, פראַפּ. וויינ-שטאַק, רעד. ש. פאַנק, י. האַראָוויטש, י. רוסאַנשינסקי.

די גרופּע האָט זיך געשטעלט פאַר אַנאָיפגאַבע צו פערשפרייטען דאָס פערשטענדניש פאַר טוריסטיק אין לאַנדקענטגייס צווישען דער יודישער געזעלשאפט, וואָס האָט ווייניג געהאַט די מעגליכקייט צו קומען אין אַ די-רעקטען קאָנטאַקט מיט דער נאַטור.

די יודישע לאנדקענטגייס-געזעלשאפט איז זיך אין די לעצטע יאָהרען שטאַרק פּיאָנדרערגעוואָקסען. די צאָהל מיטגלי-דער אין די יודישע לאנדקענטשאפט געזעלשאפטען דערגרייכט יעצט אין פּוילען ביז 4,000 אין 25 אַבטיילונג-גען.

די יודישע לאנדקענטשאפט געזעל-שאפט פערנעמט יעצט איינעם פון די אנגעזעהענסטע ערטער צווישען די טו-ריסטישע געזעלשאפטען אין לאַנד.

מען דאַרף זיך אַבער אַבגעבען אַ דין וחשבון צוליב וועלכע צוועקען ס'איז געשאפן געוואָרען די בעזונדערע לאַנדקענטגייס-געזעלשאפט.

צי איז דאס געשעהען צוליב דעם, וואָס אין דער יודישער לאנדקענטגייס-געזעלשאפט נעמט מען בכלל אַדער נישט-גערין אַן קיין יודען? ניין! נישט בלויז צוליב דעם דאָזיגען טעם זענען די פאַנערען פון דער יודישער לאַנד-קענטגייס בעזונגען צוגעטרעטען צו שאפן אַ בעזונדערע יודישע געזעל-שאפט. זיי האָבען עס געטון דערפאַר, ווייל זיי האָבען זיך אַבגעגעבען אַ די-וויזשן, אַז די פּוילישע לאנדקענט-גייסגעזעלשאפטען פערקויכטיגען בכלל נישט די יודישע אַלטערס-מליכקייטען, די בעזונדערע יודישע סביבה.

דע צייטונגען און אויסגאַבען פון פאַר-דער מלחמה:

„הפּלס“, „המודיע“, „הפּסגה“, „הקול“, „קול יעקב“, „הנצח“, „דגל-הרבנים“, „מחזיקי-הדת“, „קול מחזיקי-הדת“, „היונה“, „התור“, „דגל-החזנים“, „הלבנון“, „כבוד-הלבנון“, „הירדן“, „תבונה“, „הדרך“, „הכרם“, „דער-יו-דישער וויינאָרטען“ א. א.

אַ גאַנץ בעזונדער און חשוב אַרט פערנעהמט אין דעם אַרכיוו די יודישע רעליגיעזע גנינה. עס זענען ביז יעצט שוין אנגעזאמלט געוואָרען אַ גרויסע צאָהל ניגונים און מעלאָדיעס פון יו-דישען רעליגיעזען און פאַלקסמליכען לעבען.

מיט דעם צוגרייטען אַנאָיפגאַבע פון אַ גרויסער צאָהל אַזעלכע ניגונים, אויפגעשריבענע אין נאָטען - פער-נעהמט זיך ה' נתן גורמאן.

מיר, פון אונזער זייט, ווי עס זאל נישט זיין אונזער בעזיהונג צו דער יודישער אַרטאָד - מוזען מיר דאָך בעגרייטען דעם פאַקט, וואָס די דאָזיגע אַרטאָדאקסיע, וועלכע שטעלט מיט זיך פאַר אַ גאַנץ חשוב'ן בעשטאַנד-טייל פונ'ם יודישען פאַלק, וועקט זיך ענדליך אויף צו פאַזיטיווער און קאַנ-סטרוקטיווער אַרבייט אויף אַלע געבי-טען פון יודישען נאַציאָנאַלען שאפן. און עס וואָלט ווירקליך געווען אַ יושר, אַז די אַלע, וועלכע האָבען אַנאָיפ-רעס פאַר יודישען וויסענשאפטליכער אַרבייט בכלל און פאַר דעם יודישען רעליגיעזען לעבען בפרט - אַז די אַלע זאָלען זיך מיט דעם דערמאָנטען אינ-סטוט פּראָינצערעסירען און איהם אין זיין אַרבייט געהעריג אונטערשטי-צן.

אַרעס פאַר ווערונגען אין:
Centralne Archiwum Ortodok-
syjne, Warszawa, Ś-to Jerska 22
skrz. poczt. 102.

לייב פערשטאַפּונג, שלעכטע פערדיאָנע פערנעהן ביים געברויך פון נאַטירליכען ביסטרוואסער
FRANCISZKA JÓZEFA

„רער צענטראַלער אַרמאָ- דאָקסישער ארכיוו“

אונטער דעם דאָזיגען נאמען עקזיס-טירט אין וואַרשאַ שוין העכער 5 יאהר אַנאָינשטיטוטציע, וועלכע האָט זיך גע-שטעלט פאַר איהר ציעל, דאס אויפ-זען און צונויפאַמלען די פערשידענע מאַטעריאַלען, ווי צ. ב. צייטונגען, ביכער, פּנסקים, כתב-יד'ן וועלכע הא-בען וועלכען עס איז שייכות צום לע-בען, שאַפן און ווירקען פון דער יו-דישער אַרטאָדאָקסיע און איהרע פיה-רענדע פערזענליכקייטען.

ווער רבי? - דער בעריהטער מחבר פון די לומדישע ווערק: „אגלי-טל“ און „אבני נור“; דער בעקאַנטער אַסטראָנו-צער רבי זצ"ל, וועלכער אַליין געבוי-רען ביי אַרימע בעה"ב עלטערן-דער פאַטער אַ בעל-מלאכה-האָט ער דאך בעוויזען אויסצוואַקסען צו איינעם פון די גרעסטע תלמודישע גאונים פון אונ-זער דור און פעהייליגט צו ווערען ביים פאַלק אַלס אַ וואונדער - מענש; דער אַקאַדעמיק פערשטאַרבענער גאון און פיהרער דער ליבלינער רב זצ"ל.

די אַלע געשיכטליכע מאַטעריאַלען פאַר די דערמאָנטע מאָנאָגראַפּיעס ווערען שוין צונויפגעזאַמלט און צונויפגעקלי-בען; עס איז אַ האַפּען, אַז שוין בקרוב וועלען די דאָזיגע אַלע וויכטיגע ווערק קאנען ערשיינען.

די צייטונג פון אַרכיוו פלאַנט אויך צו שאַפן, געבען דעם צ. א. א. אין וואַרשאַ אַ צענטראַלע אַרטאָד. ביב-ליאָטעק. וועלכע זאל אַרייננעהמען אין איהר בעזיך אַלע ספרים און ביכער פון דער גאַנצער אַרטאָד. וועלט, דער צ. א. א. ווענדעט זיך דעריבער צו אַלע, וועלכע פערשטעהן די וויכטיג-קייט פון אַזאָ אינסטיטוציע, צו אי-בערשיקן איהם זעמליכע מאַטעריאַ-לען, וואָס האָבען וועלכען עס איז שייכות צום אַרטאָד. לעבען, אָהן אַ אונטערשייד צו עס זענען מאַטעריאַ-לען, וואָס זענען נוגע דעם אַרטאָד. כלל, צו עס זענען מאַטעריאַלען, וועל-כע זענען נור נוגע איינצולעבן אַרטאָד. פערזענליכקייטען, בעזונדערס פערלאַנגט און געזוכט ווערען פאַרלויפנע פאַלגע-נע.

די צייטונג פון אַרכיוו פלאַנט אויך צו שאַפן, געבען דעם צ. א. א. אין וואַרשאַ אַ צענטראַלע אַרטאָד. ביב-ליאָטעק. וועלכע זאל אַרייננעהמען אין איהר בעזיך אַלע ספרים און ביכער פון דער גאַנצער אַרטאָד. וועלט, דער צ. א. א. ווענדעט זיך דעריבער צו אַלע, וועלכע פערשטעהן די וויכטיג-קייט פון אַזאָ אינסטיטוציע, צו אי-בערשיקן איהם זעמליכע מאַטעריאַ-לען, וואָס האָבען וועלכען עס איז שייכות צום אַרטאָד. לעבען, אָהן אַ אונטערשייד צו עס זענען מאַטעריאַ-לען, וואָס זענען נוגע דעם אַרטאָד. כלל, צו עס זענען מאַטעריאַלען, וועל-כע זענען נור נוגע איינצולעבן אַרטאָד. פערזענליכקייטען, בעזונדערס פערלאַנגט און געזוכט ווערען פאַרלויפנע פאַלגע-נע.

אונטער דעם דאָזיגען נאמען עקזיס-טירט אין וואַרשאַ שוין העכער 5 יאהר אַנאָינשטיטוטציע, וועלכע האָט זיך גע-שטעלט פאַר איהר ציעל, דאס אויפ-זען און צונויפאַמלען די פערשידענע מאַטעריאַלען, ווי צ. ב. צייטונגען, ביכער, פּנסקים, כתב-יד'ן וועלכע הא-בען וועלכען עס איז שייכות צום לע-בען, שאַפן און ווירקען פון דער יו-דישער אַרטאָדאָקסיע און איהרע פיה-רענדע פערזענליכקייטען.

במשך דער קורצער צייט, וואָס דער אַרכיוו עקזיסטירט, האָט ער בעוויזען צונויפצוזאַמלען אַ קאָלעקציען אוצר פון מאַטעריאַלען און געגענשאַפּטען פון רעליגיעזען לעבען אין פּוילען. די צאָהל פון פערשידענע דרוקזאַכען און חפצים דערגרייכט העכער 50,000. די צאָהל פון פערשידענע וויכטיגע ברייער און דאָקומענטען פון פערשידע-נע אַרטאָדאָקסישע פערזענליכקייטען פון דער גאַנצער וועלט העכער 10,000.

עס איז איבריג אויפצוצאָלען די גרויסע בעדייטונג, וואָס אַזאָ אַרכיוו שטעלט מיט זיך פאַר פאַר יעדער ווי-סענשאַפּטליכער אַרבייט, וואָס בעשעפ-טיגט זיך מיט'ן יודישען לעבען אין לעצטען יאהרונדערט.

לעצטענס האָט דער אַרכיוו, אין צו-זאַמענהאַנג מיט'ן 70 יעהריגען יובילע-אום פון דעם גרויסען יודישען דע-קער און שריפטשטעלער ד"ר נתן בירנ-בוים, אונטערגענומען אַנאָקאַציע אויפ-צוזאַמלען אין משך פון היינטיגען חודש אַלע מאַטעריאַלען, וואָס האָבען אַ שיי-כות צום לעבען און שאַפן פון חשוב'ן יוביליאָר; עס וועט אויך איינגעפאַרענט ווערען אַ ספעציעלע עפענטליכע אויט-שטעלונג, געווינדעט דער רוהמפולער טעטיגקייט פון ד"ר נתן בירנבוים. אויף דער דאָזיגער אויסשטעלונג ווע-לען זיך געפונען אַלע ביכער, בראַשו-רען, זאַמל-העפּטען, צייטונגען און פעריאָדישע אויסגאַבען, וואו עס זענען ווען-נאַר-ווען געווען פערפערענטליכע אַר-טיקלען און אַהאַנדלונגען פון, און וועגען, ד"ר נתן בירנבוים, ווי אויך

פריהמאָרען פאַרשטעלונג, ווער, וואָס, ווען? ביז דער עולם וועט זיך דערווי-סען וועלען פריהמאָרען, וועט שוין זיין נאכמאָטאָ. און שטעלט אייך פאַר, אַז אויף דעם פריהמאָרען זענען אויך געקומען איבער 400 פערזענלעך. אמת, זיי האָבען די נומערן געמאַכט בחפזון, מורא האָבענדיג פאַר'ן פערשפּעטיגען דעם צוג, אבער דאָך האָבען זיי אַריי-געכאַפּט אַ פאַרשטעלונג.

יא, די „אַראַט“ כאַליאַסטערע האָט דאסמאַל ביי אונז אַריינגעשאַפן. עס איז כאַראַקטעריסטיש.

אין שטאָדט האָבען זיך יענע וואָך פערשפרייט קלאַנגען וועגען פערסמט-צוקערלעך. נאָך די צוקערלעך האָט מען גערעדט וועגען פערסמטע פוטער, פערסמטע סמעטענע און. אַז דאס אַלץ איז געווען אַ פאַנטאַ-זיע, האב איך פון פריהער געוואוסט, אבער, אַז מענשען, דערוואקסענע מענ-שען זענען געקומען צו מיר און הא-בען מיר אַנגעוויזען אַדרעסען מיט גע-מען, וואו די מעשה מיט די פערסמט-צוקערלעך האָט פאַסירט, האב איך גע-טירליך געוואָלט דערגעהן פון וואגען די דאָזיגע קלאַנגען נעמען זיך, און האָב אויף עטליכע ערטער, אויף וועל-כע מען האָט מיר אַנגעוויזען, חוקר וורוש געווען. ס'האָט זיך טאָקי אַרויס-געוויזען, אַז די מעשה איז פון אנהויב ביז'ן סוף אַנאָיפגעטראכטע.

דאס אבער, וואָס אַזעלכע שמועות האָבען זיך פערשפרייט און האָבען אַ-גענומען אַזעלכע פאַרמען, איז אַן און פאַר זיך אַ טרויעריגע ערשיינונג. דאס בעווייזט, אַז דער עולם איז בעהערשט פון אַ פּסיכאָז, וואָס וואָרפט אַ טרוי-עריג און נישט אנגעזעהענע געפיהל פאַר דער צייט, וועלכע מיר לעבען אַדורך. יא, עס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש.

אַ ריכטיגע בעמערקונג.
מילא, אַז אויף אַ פערזאָנלונג פון אַזאָ וויכטיגער אינסטיטוציע, ווי עס וועגן די יודישע געזעלשאפטליכע גימ-

טיט זיך קענען נעמען צוריק צו דער לעהרע.

זיי האָבען אַריינגעשאַפן.

דאס מיינט אין די „אַראַט“-חברה, וועלכע האָבען דאסמאַל ביי אונז גע-האַט אַזאָ ערפאַלג, אַשר לאַ ערפאַלג אבוליוו.

הצלחה מוז מען האָבען און אויך דעם „אַראַט“ האָט דאסמאַל דאס שטיקלעך הצלחה צוגעשפילט. איך וועל איצט נישט ארטיילען, צי זייער פאַרנאָם איז געווען אַזוי גלע-צנד און דאס האָט געזאָלט זיין די סיבה פון זייער גרויסען ערפאַלג, ווייל זיי האָבען שוין אַמאָל, אין די אַלע צייטען געהאַט אַפער בעסערע פראַגרא-מען און פונדעסטוועגען, כאַטש צו-ריקגעשמוצט, האָט דער „אַראַט“ שטענדיג ביי אונז געהאַט ערפאַלג, נאָר לעצטענס האָט ער געליטען אַבי-סעל ירידה. דאסמאַל אבער האָט ער בעקומען צוריק זיין גלאַנץ און איז געקרינט געוואָרען מיט ווירקליך אונ-געווינערען ערפאַלג.

דער קינא „לינא“, וואָס נעמט אריין איבער 1200 מאָן, איז ביידע אַווען-דען געווען פיל ביז איבער די ברע-געס.

דעם בעסטען בעווייז, אַז די דאָזיגע חברה-לייט זענען פאַפולער און דער עולם איז געלאָפן צו זיי, איז דער עקספערמענט, וואָס זיי האָבען גע-מאַכט מיט דער פריהמאָרען-פאַרשטע-לונג.

שטעלט אייך פאַר, אַז די חברה-הא-בען אַבגעשפיעלט אַ פרייטאָג און אַ שבת מיט'ן גרעסטען ערפאַלג; זונטאג שפיעלען זיי אין קיעלץ, פאַלט איין דעם אימפערעאָריאַ אַ געדאַנק; ער וועט. איינאַרדנען א פריהמאָרען-פאַר-שטעלונג און אַזוי ווי דער צוג נאך קעלץ געהט אַב 3 א זייער נאכמיטאג וועלען זיי פון 12 ביז 2 געבען אַ פאַרשטעלונג. לכתחילה האָבען אַלע געצויגען מיט די פלייצעס: וואָס אַ

אַנדערע חשוב'ע מענשען זענען ממש ענטשיקט געוואָרען פון דער ערוידיצע מיט וועלכער די דריי אויפגענדערמאָנ-טע האָבען זיך אויסגעצייכענט.

דער יום-הדין פאַר די שילער.

איך געדענק נישט, אַז מיר זאָלען אין חדר האָבען געהאַט פעריען. העכ-סטענס זענען מיר נישט געקאָנגען אין חדר אין ל"ג בעומר, אדער אין אַנאָ-אַנדערען יומא דפנא, אַבער אַז מיר זא-לען קאנען גאַנצע חדשים פריי אַרומ-לויפן אויף גאַט'ס וועלט, אָהן אַנאָל, פון דעם איז אפילו נישט געווען מענ-ליך צו טראכטען.

די היינטיגע שילער אבער האָבען 2 חדשים פריי, נאָר איידער זיי בעקומען די פרייהייט, געהן זיי אַדורך אַ שטי-קעל גיהנום. זיי ציטערן, צי זיי ווע-לען נאָר אדורכגעהן אין די העכערע קלאַסען.

עס איז דער יום-הדין פאַר די שיל-ער צי זיי וועלען האָבען גוטע צייג-נישען און די שילער פון דער 8-טער קלאַס - צי זיי וועלען בעקומען די מאָטורעס.

אייגענטליך, ווענדעט זיך דאס גאָר-נישט אין לעצטען טאָג פון שול-יאהר. די גוטע אדער שלעכטע עקזאַמענס ווע-רען דאָך אונגערייט אַ גאַנץ יאהר. פערנסטו דיך גוט, בעקומסטו צום סוף יאהר א גוטע צייגניש, האָסטו אבער אין זין נאָרישקייטען, טאָ ווילסטו, אַז עס זאָל געשעהן אַ נס און עס זאָלען אַרויסשטריינגען סאַמע 4 אָדער 5?

איינס צום צווייטען האָט אבער נישט. גאַנצע 2 חדשים זענען זיי פטור פון דעם עול, אה, ווי מקאָב בין איך זיי, איך וואָלט געוואָלט האָבען כאַטש 2 וואָכען פריי, אַבער דאס איז נאָר אַ פאַנטאַזיע...

ג. קינדערלעך, פערנעמט אייערע צענווערן און אַרויס פריי אויף גאַנצע 2 חדשים, שפּעט קינדערלעך פה, כדי ווען איהר וועט צוריקקומען אין דער שולע זאָלט איהר מיט אַ גוטען אַפ-ע-

פ. בלומענקראנץ.

טעאטער-נאטיצען.

„אראטא“: „הימל עפען זיך“ און „נישט געשטויגען נישט געפליגען“

יודישע פרעהליכקייט.

א געוויסע צייט האט דעם „אראט“ געדראגט די זעלבע קרענק, אויף וועלכער ס'ליידען כמעט אלע אנדערע יודישע טעאטערען: צושפליטערונג, מאַ-כען שבת פאר זיך, „געאָגענטריס“, ווארום אַזוי ווי אַ יודישער אַרטיסט בעקומט „פעדען“, הויבט ער זיך אָן שטיקען אין דער כביבה פון אנדערע פעהיגע, שאַפט זיך אַנאַליגענע גוואַר-דיע פון עפ"י רוב אַגעבלאָקעוועטע שפילער און פאהרט אויף דער מדינה מהנה זיין דאס יוד. פאָלק.

***

איצט עפס ווענען די שפילער גופא. דושיגאן, דער דאָזיגער פייערדיגער און אַלזייטיג טאלאנטירטער שוישפילער איז ווייטער דער זעלבער: ער טאָנצט, זינגט, מאַכט פרעהליך און — מאַנאַלאַ-גירט.

דושיגאן מאַנאַלאַגירט! וועלענדיג טיילמאַל אַנאַליזירען די סבות פון דער באמת קאַלאַסאַלער ווירקונג פון דושי-גאָנען מיט זיינע מאַנאַלאָגען קען מען נישט צוקומען צו קיין שום קאָנקרע-טעם: מען נישט אַנווייזען, אויף קיין ספּעציפיש דושיגאָנישע, מימיק, פעיון-גונגען, העוויט, זשעסטיקולאַציע. נישט קוקענדיג אויף דעם אַלעס ווירקט ער אויפ'ן צושינער גאָר בעזונדער. ער איז פשוט נישט פערטרעטען אויף דעם געבייט. ער מאַכט לאַכען ביז צו טרעהרען מיט זיין בעווייזען זיך, מיט זיינע אַ תנועה, מיט זיין אופן דער-צעהלען די יודישע צרות און איז און קאָנטאַקט מיט'ן עולם פון דער רגע ווי רשטיקט נור אַרויס זיין אוועקשטיי-גענד בערדל. טאַלאַנט און פאסטא.

שומאכער, דער דאָזיגער אינטעלי-גענטער ארטיסט אימפּאַנירט אונז וויי-טער, סיי אין זיינע גראַטעס-נומערן („ראַנדקע“) און סיי אין זיינע חסידישע און פאָלקסטימליכע נומערען. אַז מ'דער-הערט פון שומאכער'ן אַ תנועה'לע צו-געהט אַ מתקנת איבער אלע איברים. ער איז דער סובטעלסטער פון דער דאָ-זיגער חברה „יאטען“.

דער דריטער פון די דריי ווילען — גאָרשטיין, איז אויך אַ בעזונדערער פּאָאָל דאָזיגען אַנסאַמבלי. ער איז אַנאַליסעצייכענטער פּערקערפערער פון כאַראַקטער-טיפּען („פּויעריש“) און איז דער בעסטער „אסיד“ פון דער חברה („פאהרען יודען פון רבי'ן“). ער שיינט אַרויס פון די איבריגע „חסידיש“ ווי אַ גערעטען קינד און יעדע זיינע חסי-דישע העוויטה איז עכט און מתה'דיג. די צוויי פרויען פון אַנסאַמבלי: שיי-נע מרים און ליבאַווסקא זענען צוויי

א געוויסע צייט האט דעם „אראט“ געדראגט די זעלבע קרענק, אויף וועלכער ס'ליידען כמעט אלע אנדערע יודישע טעאטערען: צושפליטערונג, מאַ-כען שבת פאר זיך, „געאָגענטריס“, ווארום אַזוי ווי אַ יודישער אַרטיסט בעקומט „פעדען“, הויבט ער זיך אָן שטיקען אין דער כביבה פון אנדערע פעהיגע, שאַפט זיך אַנאַליגענע גוואַר-דיע פון עפ"י רוב אַגעבלאָקעוועטע שפילער און פאהרט אויף דער מדינה מהנה זיין דאס יוד. פאָלק.

די „סימפאטישע „אראט“ חברה-לייט האט אויך עפס — ווי ס'איז צו אונז דערגאנגען — אַנגעהויבען קיצלען אין גאָל. אַבער אַ דאנק דער אמת'ער און התלהבות'דיגער אַרבייט פון אונ-זער פיינפיהלענען דיכטער בראַדער-זאָן (אַזוי דוכט זיך) איז דער „אראט“ געבליבען זיין וויין כמעט ערש-טען צוזאַמענשטעל.

און מיר מוזען מיט צופרידענהייט פעסטשטעלען, אַז דער „אראט“ האט זיך דאסמאל פולשטענדיג רעהאַבילי-טירט: ווייטער אחריות'פולע בעציהונג, ווייטער טעמפּאָ און דינאַמיק און דער עיקר: ווייטער האַרציגקייט און אמת'ע

שע געזעלשאפט פאר לאַנדקענטשאפט איז ענטשאטען.

די טוריסטישע לאַנדקענטשיש-פעיון-גונג איז ביז נישט לאַנג געווען אונ-געקאנט אויף דער יודישער גאס, בעת אַנדערע לאַנדקענטשיש-געזעלשאַפטען האבען שוין הינטער זיך אַ פערטיל-יאהרהונדערט, אָדער אפילו מעהרערע יאָהרען ארבייט, שטעלען מיר ערשט די ערשטע שריט.

אונזער אַרבייט איז אַ שווערע. דאס הונדערטערהיגע שטאַדישע לעבען, די דערווייטערקייט פון דער נאַטור, דאס וואוינען אין די ענגע, דושנע געטא-מויערען האט גורם געוועזען, אַז פאר דעם יוד איז פרעמד און ווייט די גאָ-טור מיט איהר שעהנקייט און פראַכט.

די לאַנדקענטשיש-בעוועגונג האט יעצט פאַר אַנאַליסעצייכענע צו פערריכטען די אַנאַמאליע, וואס יאָהרהונדערטער פון געשיכטע האבען געשאפן אין יו-דישען לעבען.

מיר וועלען זיך בעמיהען צוריק דערנענטערען דעם יוד צו דער נאַטור, מיר וועלען וועקען אין איהם דורשט און בעקשאפט צו דער נאַטור און איהרע שעהנקייטען.

צאָהן-אַרצט ה. לייזערזאָוויטש

טימליכקייטען. דאָס זאַמלען מאַטער-יאָלען צו דער געשיכטע פון דער אַר-טיגער קהלה, דאס זאַמלען יידעווע-גען די אַלטערטימליכקייטען וועט אויך האַבען אַ געוויסען דערציהערשען ווערט. דאָס וועט אונז העלפען שאַפן אַ קאָרע פון ליבהאַבער פון יודישע אַל-טערטימליכקייטען, וועלכע וועלען האַ-בען דערפאר די געהעריגע פערשטענ-דניש.

אַ צווייטע וויכטיגע אויפגאַבע איז פאַר אונז די קאָנסערוואַציע (דאס אַבהיטען) די יודישע אַלטערטימ-ליכקייטען (די שוהל אין פּרעדאָרש, קוונטישע, בית עולם אין יאָנעו וכו'-מה); מיר איז אויסגעקומען צו זיין אין די שטעטלעך, וואו ס'זענען פּערהאן אַלטע היסטאָרישע שוהלען, ווייט איך וואס פאַר אַ וויכטיגע אויפגאַבע דאס איז די קאָנסערוואַציע פון די יודישע אַלטערטימליכקייטען.

לאַנדקענטשיש אין אמת'ן זיין פון וואָרט הייסט דערקענען נישט בלויז די פּערזאָנלעכקייט פון דער שטאַט מיט איהרע אַלטערטימליכקייטען, נור ס'הייסט אויך דערקענען דאס פאָלק מיט זיין רייכער יאָהרהונדערט-לאַנגער שאפונג, מיט זיין פאָלקלעך. דאָס זאָמ-לען מאטעריאַלען פון פאָלקלעך און עטנאָגראַפיע וועט נישט נור בערייכע-רען דעם וויסען פון די מיטגלידער פון אונזערע פאָלקאָריסטיש-עטנאָגראַפישען קרייזען, נור וועט אויך האַבען אַ גרויסע בעדייטונג אויף אַבזאָלוטען די אַ-סימילאַציע-טענדענציען

ביי דער גרויסער צאָהל אינטעליגענץ, וואָס גרופירט זיך ארום אונזער בעווע-גונג, דאס אריינגעהן פון אַ וואָס גרע-פערער צאָהל מיטגלידער אין די דאָ-זיגע קרייזען, וועט שטאַרקען דעם אינטערעס צו יודיש און יודישער ליטע-ראטור, וועלכע זענען אַ נייטונדיגע פאַרבערענע פאַר דער אַרבייט אין די קרייזען.

דער אינטערעס צו די יודישע פאָלקס שאפונגען, צום פאָלקלעך און עטנאָגראַפיע, ווי אויך צו יודישער לי-טעראטור און שפראַך וועט ענטבענע-וויקען דער אַסימילאַציע-מגפה אין אונזערע רייהען.

דערקענען די יודישע סביבה ד. ה. אויך דערקענען די סאָציאַל-עקאָנאָמישע בעדייטונגען, אין וועלכע ס'קומט אויס צו לעבען דער יודישער געפעהלעכע פון יעדען אַרט בעזונדער: דאָס אויס-פאַרשען די אייגענאָמישע פרנסות, דעם לעבענסשטייגער פון די בעזונדערע פאכען וכו'ומה. דאָס זענען אין אַלגע-מיינע שטריכען די דאזיגע אויפגאַבען, וועלכע אונזער אַפטיילונג דארף דער-פולען, פרי צו בעמרידיגען די דאזיגע בערעמשיגע, צוליב וועלכע די יודי-

אינזער פראטעסט...

טעסטירען מיר.

מיר פראטעסטירען אויך געגען דעם, וואס די היגע „מורח“ נעביך איז גע-בליבען קיין מכהן וקח מכהן. מיט די לינקע האט זי נישט געקאנט געהן, כאטש זי האט עס נעביך גערן גע-וואלט, נאך — מה יאמרו הבריות... און מיט די רעכטע האט זי נישט גע-קאנט געהן צוליבע... קהלה פאליטיק, איז זי טאקע געבליבען אינגאנצען אָהן פראטעסט.

מיר פראטעסטירען אויך צוזאמען מיט אלע יודען געגען דער נישט חכמה-דיגער און אומגעלומפערטער אינטער-וועגן ביים קארינאל, וועלכע האט געברענגט הרפות ובישות פון איין זייט און וועהטאג פון דער צווייטער זייט. אַז מען קאן נישט נעמט מען זיך נישט אונטער... גלייכצייטיג פראטעסטירען מיר געגען די בייזע און אונגערינדע-טע רייד פון קארינאל, וועלכער האט אונז בעשולדיגט אין נישט-געשטויגענע און נישט-געמלינגענע חסאים. מען האט איהם, דעם העכסטען קאטילישען רע-ליגיעזען פאַרשטעהער, געדארפט אַנ-ווייזען, אַז די פוילישע יודען האַבען גענוג דער נאציאנאלער הלואה, אַ-רויסגעוויזען זייער אַפּפּערזאָליגקייט, און געצייכענט פראָפּאָריאַלע פיעל מעהר, ווי ס'איז אויך זיי אויסגעפא-לען, אינדערצייט, וואס די ענדעקס האבען זיך כמעט אינגאנצען דערפון אַגעהאלטען. וואס קומט אַבער אַרויס,

אַזוי ווי יעדע אַראָנאָזאציע, יעדעם שטיבעל און מנין אַרדנען איין לע-טענס פראָטעסט-פּראָפּאָגאַנדע און נע-מען אַן פראָטעסט-רעוואָלוציעס, האַבען מיר אויך בעשלאסען אַרויסצוזאָגען אונ-זער פראטעסט און אויך צו פראָקלא-מירען אונזערע פראָטעסט-רעוואָלוציעס. אויב יעדער מאכט שבת פאר זיך, טאָ פארוואָס זענען מיר ערגער פון זיי...

קודם-כל פראָטעסטירען מיר געגען די פראטעסט-לייט גופא. אייגענטליך האנדעלט זיך דאָן נאָר דערין, וואָס די ענלישע מאנדאטאָר-מאכט וויל נישט אריינלאזען אין אונזער אייגען לאַנד די יודען, אין דעם לאַנד בנוגע וועל-כען זי האט אליין אונטערגעשריבען דעם צוואַנג, מיט אַנדערע ווערטער — זי האט אונטערגעשריבען א וועקסעל און האט איהם געלאזט פראָטעסטירען: טאָ וואס איז דאָס שריוו ווער לאָזט דאס היינט נישט פראָטעסטירען קיין וועקסעל? און אויב שוין יאָ פראָטעס-טירען, טאָ צו-וואס יעדע פארטיי בע-זונדער. ענגלאַנד האט דאָן פראָטעס-טירט דעם וועקסעל, וואס זי האט אונטערגעשריבען פאר דעם גאנצען פאָלק ישראל, טא מיט וואס פאר א רעכט קומען אבמאהנען דעם חוב די רעכטע בעזונדער און די לינקע אויך בעזונדער...

אַז געגען די פראָטעסט-פּערוואַמלונג-גען, וואס זענען פאַרעקומען פון אונ-זערע רעכטע און פון די לינקע פראָ-

טאלאנטפולע ארטיסטינס. די ערשטע קענען מיר פון לאנג. די צווייטע ווייזט זיך ערשט צום ערשטען מאָל. זי איז זעהר א בע'חנ'טע און א פייער אויס-פיהרערין פון פאָלקס-ליעדלעך (נור עטוואָס ווייניג בעוועגליך).

אויך פירנבוים און בערגמאן העל-פען צו צום ערפאָלג פון „אראט“, בעזונדערס האבען זיי אויסגענומען אין נומער „דער פיפטיגער אַגענט“.

***

צום סוף עטליכע בעמערקונגען: דאָס אַריינגעמען אַ גרעסערע צאָהל נומערען פון אַ בול'טען סאָציאַלען אינ-האַלט איז בעגריסונגס-ווערט. טעאטער דארף אַבשפּיללען די ראַנעלענישען פון איצטיגען דור. ס'איז נור אַ שאַד, וואָס די חסידישע בילדלעך (נישט אין פאַראַדיע) זענען אין די לעצטע פראָ-גראַמען עלימינירט. צווישען אונז גע-שמעסט, לעבען זיך דאָן אויס אַם בעסטען די עמירי-תוך פון „אראט“ אין די דביקות און התלהבות-נומערען און אַ דאָנק זיי איז דאָך דער „ארא-ראט“ געוואָרען אַזוי בעליבט.

די דעקאָראַציעס זענען געווען אפילו אויף די אַרטיגע אומשטענדען צו בע-שיידען און אַגענטשואַכט דעם עפעקט פון אַ רייה נומערען: („סטראַטאָספּע-רע“ א. א. מ.) מ'האַט נישט געלעגט קיין געווענדען אַכט אויף די ליכט עפעק-טען (נישט געווען אפילו א רעפּלעק-טאָר) וואס דער „אראט“ האט תמיד געטוהן.

דאָס אַרויסקומען פון אַנאַרטיסט צום קאָנסעראַנסער און אויסקוועטשען פון איהם א וויי, דארף בעזייטיגט ווערען. ס'מאכט אַנאַלינדוק פון אַ צירק, אלא ביים-באָם און ס'לאָזט אי-בער א בייגעשמאק.

אַבער די דערמאנטע פון צווייטע מדרגה נישט-פונקטליכקייטען (אין בע-צוג צו די פילפאָרביגע פאַרשטעלונג-גען) און געוויסע אַנדערע (ווי דאס כאַראַקטעריזירען דעם טעאטער-דירעק-טאָר אין זעהר געלונגענע נומער „אַלע שפיעלען טעאטער“ אַלס יוד אין אַנאַליסעצייכענע סאַמעטען היטעל פון-וואנען, פירענט זיך, קען זיך אַזא שטיי-גער יוד אויף טענען פאַראַדיע דארף אויך האבען א געוויסע אחיזה אין לע-פען) האבען נישט געמינערט דעם נחת-רוח פון טויזענד-קעפיגען עולם.

דער טשענסטאכאווער עולם האט שוין באמת לאנג נישט געהאט אַזא הנאה פון טעאטער און טאקי בעשאַנ-קען די סימפאטישע חברה מיט לאנג-דויערענדע אפאָליסעמאנטען נאך יעדען נומער.

זיי האבען עס כשר פערדינט!

רען...

דאס זענען דערווייל אַ טייל פון אונזערע פיאטעסטען. די מאַטיווען, אָדער די פאַדערונגען, וועלכע מיר שטעלען אַרויס, וועלען מיר פערעפּענ-טליכען אַנאַנדערש מאָל. ביי דער גע-לענעהייט ווילען מיר אויך דערצעה-לען וועגען עטליכע פראָטעסטען, וואס מיר האבען בעקומען צוגעשיקט פון אַ רייהע אינסטיטוציעס צו פערעפּענטלי-כען.

דער אַנטי-היטלער-קאָמיטעט פראָ-טעסטירט געגען דעם, וואס כמעט יע-דע וואָס מאַכט מען זיי פאַרווארפען פארוואָס זיי פראָטעסטירען נישט גע-גען די באַקאַט ברעכער...

די הויווירסען פראָטעסטירען גע-גען דעם, וואס די לאַקאטאָרען בענו-צען אויסער דעם וואָסער, פאַר וועל-כען זיי פּעצאָהלען 20 פראָצענט פון דירה-געלד, אויך די אויווענס צו היי-צען. ס'וואָלט שוין צייט געווען, אַז מען זאָל פאַר יעדער זאָך, וואס מען בענוצט אין דער דירה פּעצאָהלען בע-זונדער. דאָן פראָטעסטירען זיי געגען דעם, ס'איז אַבגעשאפט געווארען דאס אַבטרעט-געלד, צוליבע וואס זיי האבען פערלירען די פרנסה...

די סטריקאווער חסידים, ווארשאווער פראָטעסטירען געגען זייער בעל-קורא, וועלכער פראוועט איצט די הא-ניג-חדשים און קומט צו שפעט צום לייטענען, צוליבע וואס זיי געהען אַהיים קידוש מאַכען נאך חצות. עטליכע קהלה-דאָזאָרעס פראָטעס-טירען דערפאַר, ווייל מענטשען פון דער שטאָט האבען זיך גענומען אויפצו-

דעפאזיטען פון ארץ-ישראל טוריסטען.

די פ.ק.א. באַנק אין תל-אביב פער-נעמט אַנאַנגעוועזען אַרט אין א"י. באַנק-וועזען, הגם די דאָזיגע אינסטי-טוציע עקזיסטירט פּערהעלטניסמעסיג נישט לאנג, האָט די א"י רעגירונג א-נערקענט די פ.ק.א. באַנק דאָס רעכט צו גאראנטירען דעפאזיטען, מיט וועל-כע עס מוזען זיך אויפווייזען טוריסטען קיין ארץ-ישראל.

א פייערליכע אַנאַדעמיע לכבוד דער 125-יעהריגער יאָהרצייט פון בערעק יאָסעלעוויטש.

פּערגאַנגענעם שבת-צונאַכטס איז דורך דער אינציאָטיוו פון דער די-רעקציע און שילער פון גימנאַזיום פון ד"ר אַקסער איינגעדענט געוואָרען אַ פייערליכע אַקאָדעמיע לכבוד דער 125-טער יאָהרצייט פון בערעק יאָסע-לעוויטש.

דער פייערלעכער-זאָל איז איבער-פולט פון געסט, צווישען וועלכע עס האַבען זיך געפונען פאַרשטעהער פון דער מיליטערישער און ציוויל מאַכט.

די ביהנע איז דעקאָרירט מיט'ן בילד פון ב. יאָסעלעוויטש.

דער שול-כאָר זינגט דאָן דעם פוי-לישען הימן און די פייערונג ווערט געעפּענט.

אַ גלענצענדען רעפּעראַט וועגען לעבען און העלדענטהאט פאַר דער פוילישער מלוכה פון בערעק יאָסעלע-וויטש האָלט דער שילער פון דער 7-טער קלאַס, י. זיסער, אַנערצעהלונג וועגען בערעק יאָסעלעוויטש די שילערין פון דער 6-טער קלאַס ריטאָ ווייס. דאָן דעקלאַמירט נאָך די שילע-רין פון דער 5-טער קלאַס צעשא פירש-טענבערג, אַנקע פּעדערמאַן א. א.

דער שול-כאָר זינגט דאן אונטער דער לייטונג און פיאנא אַקאָמפאַניע-מענט פון דיר. אַקסער אַ רייהע לידער, וועלכע נעמען שטאַרק אויס ביים פובליקום.

בכלל האָט די אַקאָדעמיע, וועלכע איז געשטאַנען אויף אַ קינסטלערישע הויך געמאַכט אַ גוטען איינדרוק אויס'ן פּערוואַמלעטען פובליקום.

דער יום-טוב פון 27 פ. פולק.

פרייטאָג, דעם 15 טען ד. ה. וועט געפייערט ווערען אין אונזער שטאָדט דער טראַדיציאָנעלער יום טוב פון דעם אין טשענסטאכאו סטאַציאָנאַר-רענדען 27 פּיעכאַטע פולק. אין צוג-א-מנהאָנג דערמיט וועלען פאַרקומען פייערונגען און פערוויילונגען פאר די זעלנער פון פולק.

בויט אַ ניי-בית-המדרש און האבען דעם „שווינדעל“ געמאַכט אָהן זייער הסכמה און אפילו נישט אַפּפּרענענדיג זיי...

אַ בינטעל פרויען, וועלכע געהען נאך אין דער מקוה, פראָטעסטירען, הלמאי מען האט אַוועקגעזעצט אַ חברה ווייבער, וועלכע קאָנטראָלירען און שריי-בען איין יעדע פעטעלעקע אין אַ ספר הזהב...

דער „בית לחם“ פראָטעסטירט גע-גען די גוט-שבת יודלעך, הלמאי זיי טיילען יעדען שבת חלה, ברויט און אייער, ווען עס איז דאָ אַ פּערוויש'ער דיין אין בית לחם שלח-ערן, אַז פּעק-לעך מעג מען נאָר טיילען אויף ימים-טובים...

די חברה קדישא פראָטעסטירט גע-גען מלאך המות, הלמאי ער האט זיך לעצטענס גענומען צו בלויז קבצנים און מאַכט זיי דערמיט קאַליע דאס גע-שעפט...

עס ליגען ביי אונז נאָך אַ רייהע פראָטעסטען (אויסער פראָטעסטירטע וועקסלען, נאָר איך וויל נישט זיי פערעפּענטליכען, ווייל כ'האָב מורא, אַז די זעצער וועלען פראָטעסטירען און נישט וועלען אויסזעצען אַזויפיעל פראָטעסטען, דעריבער מוז דאסמאל זיין גענוג.

סמאָל

פ. ס. דער רעדאַקטאָר האָט דורכ-לייגענדיג מיין פעליטאָן געזאָגט, אַז ער פראָטעסטירט געגען איהם אינ-גאַנצען...

ד. ז.

א/סדע אלן קינס 3/11 - Puder Bebe Hofmana

מיר געהען אויף אנ'אויספלוג

זי לופט און פערעגונגען דערוועקען אפטייט, און אין וועג, פונקט ווי אין דערהיים, שמעקען אויסגעצייכענט

עשקער'ס פוירינג

קעהרט שנעל אום די כחות, ערפרישען און נוצען דעם געזונד.

Dr. A. Oetker.

גערעכט!!!

אז דעם 19-טען ד. ח. הויפט זיך אן די ציהונג פון דער 1-טער קלאס פון דער 30-ער מלכה-לאטעריע.

פערזענלעך זיך דעריבער מיט א לאס פון דער גליקליכער קאלעקטור

M. JASINSKI, Aleja 30

telefon 10-56

אין דער פוירינגער לאטעריע זענען אין אונזער קאלעקטור געפאלען געוויינטע:

15.000, 3.000, 5.000, 2.500 זל.

און פערשידענע קלענערע געוויינטע.

אייל דיר צו און קויף א לאס אין דער גליקליכער קאלעקטור.

Dyrekcja

Gimnazjum Koedukacyjnego i Szkoły Powszechnej

Dra Axera w Częstochowie

(z prawami szkół państwowych)

zawiadamia, że zgłoszenia do wszystkich klas szkoły powszechnej jakoteż do I i II klasy gimnazjum nowego typu oraz klas V—VII gimn. starego typu są przyjmowane codziennie.

Egzaminy wstępne odbędą się: pisemne w piątek 15 czerwca o godz. 4, ustne w niedzielę dnia 17 czerwca od godz. 8 rano.

Uczniowie niezależni otrzymują ulgi w czesnem. Zarząd Koła Opieki Rodzicielskiej rozporządza ponadto wolnymi miejscami dla kandydatów, nie mogących opłacać czesnego.

Szkoła Rzemieśln.-Przemysłowa dla Żydów w Częstochowie

podaje do wiadomości, iż zapisy dla nowo-wstępujących uczniów rozpoczęły się z dniem 15-go maja b. r.

SZKOŁA KOEDUKACYJNA I PRZEDSZKOLE

z prawami szkół państwowych

ZOFJI WAJNSZTOKÓWNY

w Częstochowie, Aleja 20, telef. 10-78

przyjmuje zapisy nowowstępujących do wszystkich klas i do przedszkola (dzieci od lat 3-5) Egzaminy systemem lekcyjnym.

Kancelaria czynna codziennie od 4—7 p p

UWAGA: Lokal szkolny został znacznie rozszerzony.

Przedszkole przeniesione do oddzielnego lokalu.

Wpisy i zgłoszenia do

Koedukacyjnej Prywatnej Szkoły Powszechnej

Balbiny Weinberżanki, Aleja 8

przyjmuje kancelaria codziennie 9—1.

Egzaminy do wszystkich klas rozpoczną się w poniedziałek, dnia 18 czerwca o godz. 9 rano.

UWAGA: Podaje się do wiadomości Rodziców oraz Sympatyków szkoły, że przyjmuje się do wszystkich klas chłopców i dziewczynki od 6 lat. Angażowane wybitne siły z uniwersyteckim wykształceniem.

Uczniowie niezależni otrzymują ulgi w czesnem

URODONAL

Zwalcza reumatyzm podagry piasek skleroze

czyści nerki oczyszcza wątrobę i stawy łagodzi arterie i zwalcza otłuszczenie

Do nabycia we wszystkich aptekach i skl. apt. Przedstawicielstwo Warszawa, Fredry 4.

PROSZKI

„KOWALSKINA”

STOSUJE SIĘ PRZY UPORCZYWYCH

BOLACH GŁOWY

KONIECZNIE ZE ZNAKIEM

„SERCE W DIERZCIENIU”

FABRYKA CHEM-FARMAC, ARKOWALSKI, WARSZAWA

ווערען פאר דעם גאנצען יודישען פאלק.

דער רעדנער מאכט דאן אויפמערק- זאם אויפ'ן פאקט, וואס אפילו די אל- געמיינע ציונים און הסתדרות האבען ענדליך איינגעזעהן, אז מיט דעם מה- ית-שפילע וועט מען דא גאנצישט מאכען און אויך ווי שליסען זיך שוין אן אין אלגעמיינעם פראטעסט פון יורי- שען פאלק. ס'איז דעריבער צו האפען, ענדיגט דער רעדנער, אז יעצט וועלען אלע ווי איין מאן אונטערשרייבען די פעטיציע.

צום סוף ל'צוט ה' ניעמיראדסקי פאר די רעוואלוציע, וואס ווערען איינשט- מיג אנגענומען. מיט דעם געזאגט פון התקוה און אנדערע ארץ-ישראל-לידער ווערט דער פראטעסט מיטינג אויפגע- לעזט.

די נאנטסטע אויספלוגען פון דער

יודישער געז. פאר לאנדקענטשאפט.

שבת, דעם 16 ד. ח. בוגי - אלטשטן

צופוס. צונויפטערע 6 א זיגער פריה

אין לאקאל פון דער געזעלשאפט, אלע

20. איינשרייבונגען ביז'ן 15 ד. ח.

זונטאג, דעם 17 ד. ח. אויטאבוסען-

אויספלוג קיין לובליניץ. טראסע צ. א.

הערבי, קאנאפסק און בלאקאווא.

אבצאהל 4 זל. צונויפטערע 6 א זיגער

פריה אין לאקאל פון דער געזעלשאפט.

איינשרייבונגען ביז'ן 16 ד. ח.

דער סעקרעטאריאט איז אפגען טעגליך

פון 8 ביז 9-30 אונטער.

Od zaraz do wynajęcia

na froncie komfortowe 3 poko-

jowe mieszkanie z kuchnią oraz

wszelkimi wygodami na I-ym

piętrze. Wiadomość u gospodar-

za przy ul. Piłsudskiego № 17.

Kino „EDEN”

די שוין זיט לאנג נישט געזעהענע בעבע

דאנעלס אין דער הערליכער אפערעטע

אויסגעפיהרט טיילווייז אין

די גאנצעלע קאלירען דור,

בעבע דאנעלס

עווערט מארשאל

בעסט וועיער

דאראטען לי

און 120 טענצערס פון זייענדיג-באלעט.

Kino „LUNA”

גרויסער סקעצס פון געניאלען רעזשיסער

אבעל גאנס

אין נייסטען פראנצויזישען קונסטווערק

GRZECH MIŁOŚCI

אין די הויפט-ראלען:

לינא נארא און זשאן גאללאן.

אויסער'ן פראגראם: פאראמאונט און

פאקס-אקטואליטעטען.

„ATLANTIC”

אגראדאט 14.

הערליכער גרויסער דאפעלטער פראגראם!

קאמעדיע מיט די פענאמענאלע קאמיקער

FLIP i FLAP

ich dole i niedole

אין צווייטען טייל דער קאנקורענצאלאזער

טאם מיקס מיט זיין פערר טאג

SZATAŃSKI PLAN

געוועהנליכע פרייזען פון 25 גר. אן.

די אלגעמיינע פערזאנלעכע פון די יודישע געזעלשאפטליכע גימנאזיעס.

רעפערעס. דער בעריכט ווערט איינשטימיק אנ- גענומען און עס ווערט אויסגעדרוקט אבסאלוטאריס דער אבסטרעקטער פערזאנלעכע.

דעם בודזשעט אויפ'ן שוהל - יאהר 1933-34 רעפערירט ה' ראדאל און לייגט פאר די סומע פון 98.500 זל.

די אנטוויקעלענער אין דער דיסקו- סיע טארלען שארף, וואס די אלגעמיי- נע פערזאנלעכע קומט פאר אין סוף פון שול-יאהר און דאס איז גורם, אז מען שטעלט די פערזאנלעכע גענוגע

דעם בודזשעט-פערזאנלעכע פאר א גע- שעהענעם פאקט, אזוי, אז ווען מען בעשטימט דעם בודזשעט איז ער שוין אויסגעשעפט.

ה' ראדאל ערקלערט, אז היי-יאהר איז פאראויסגעזעהען א דעפיציט פון 10 טויזענד זל.

דער בודזשעט ווערט איינשטימיק אנגענומען.

די וואהלען גיבען פאלגענדען רע- זולטאט: אין דער פערזאנלעכע ה'ה: ג. ד. בערלינער, ל. קאפניסקי, פ. שפירא, דיר. פרושיצקי, י. שלעזינגער, ש. גאלדשטיין, ו. איזעק, ש. ראדאל, י. סאק, ג. לאנדוי, דיר. ר. מארקא, וויטש, אדוו. י. גיטלער, אדוו. ד. מארקאוויטש, ח. וועקסלער און ז.

ראטבאר. אלס פערזענלעכע: מ. גריי, ל. ווארשאוסקי, י. שווארצבוים, יאמי- מאוויטש, י. בוגיער, אין דער רעווי- זיאנס-קאמיטע: מאקשינסקי, י. שצנ- פערד און א. גליקסמאן.

עס ווערען איינגעטראגען פאלגענ- דע פרייע פארשלאגען:

(1) דורך ה' ל. ליוואקאוויטש. אז עס זאל איינגעפיהרט ווערען פאר די קי- נע פון די פארווערטע קלאסען א ספעציעלע גרופע, וואו מען זאל מיט זיי לערנען רעליגיעזע למודים פאר א ספעציעלען אבצאהל, (2) אז מען זאל

בענייען דעם בוי-קאמיטעט פאר א- אייגענעם בנין. (3) פון דיר. פרושיצקי, אז די קונפטיגע אלגעמיינע פערזאנ- ליכע זאלען פארקומען אין אנהייב שול-יאהר אמשפערסטענס אין חודש ליסטאפאר. (4) פון ה' האפער, אז מען זאל זיך ווענדען צו דער קהלה וועגען אויסצאהלען די בעשטימטע סובסידיעס.

גאנצעס ווי די פערזאנלעכע בע- שטימען איבערצושטעלן די אלע פאר- שלאגען צו דער גיי-געוועהלעכער פער- וואלטונג ווערט די פערזאנלעכע געשלא- סען מיט א דאנק-אויסדרוק דעם פאר- זיך.

פון ציפערען-בעריכט ווערט מען געוואר, אז דער בילאנס האט בע- טראכטען אין בעריכט-יאהר די סומע פון 104.228. דער דעפיציט פון 36.000 זל. איז פערקלענערט געווארען מיט 40 זל.

דיר. דיר. ליליען האלט א קורצען רעפערעט וועגען דער נייער מעטאדע פון ערציהען די שול-יונגען. ער בע- ריהרט אויך די פראגע וועגען בויען א'אייגענע שול - געביידע, וואס האט אויסער א מאטעריעלע פערזאנלעכע, און אויך א'ערציהערישע בעדייטונג. עס וואונדערט איהם זעהר וואס ביז היינט האבען זיך נישט געפונען אין טשע- סלאקאוו קיין מענשען, וואס זאלען זיך פערזאנלעכע מיט דער דאזיגער פראגע, ער ברענגט ביישפילען פון מוסער-שולען אין קראקא, לאדז און.

די שולע מוז האבען א'אייגענע גע- בייידע - יערערדיגט דיר. ליליען זיין

די אלע, וואס זענען בעשעפטיגט ביי בעלי מלאכות, און אונטערשיידע פון פאך, עלטער פון 19 יאהר און האבען נישט געהאט די מעגליכקייט צו- לעבן פערשידענע סיבות צו ענדיגען די אונטער-קורסען, איז לויט דער פער- ארדנונג פון מיניסטעריום פאר האנדעל און מלאכה דו. אוסט. 123-34 ווערט

געגעבען די מעגליכקייט צו ענדיגען דאס יאהר א 2-וואכעריגען קורס,

כרי צו קענען צוטרעטען צום עקסערען עקאמען אלס געוועלען. גענויערע אינפארמאציעס ערשיינט דער סעקרעטאריאט פון דער שולע, גארנאצאסאק 8 פון 5 ביז 7 אונטער. דער לעצטער טערמין פון איינשרייבען איז דעם 16 יוני.

גרויסער פראטעסט - מיטינג געגען די עליה - גזירות.

שבת, דעם 9-טען ד. ח. 4 א זיגער נאכמיטאג איז אויפ'ן פלאץ פון דער פאבריק, איראן'ן פארגעקומען א גרוי- סער פאלקס-פראטעסט - מיטינג געגען דער ענגלישער מאנדאטארען - מאכט. דער פראטעסט-מיטינג, וועלכער איז געפונען געווארען דורך דער היגער רעוויזאניסטישער ארגאניזאציע, יודע- שטאט-פאראיי, האנדעווערקער, קליי- הענדלער און אנד. האט צוגעצויגען א איבער צוויי טויזענד-קעפערען עולם. דעם מיטינג האט געפונען אינוש. מעיגין און דאס ערשטע ווארט האט בעקומען דער פרעזעס א. איזקאוויטש, וועלכער האט אין שארפע ווערטער געטאדעלט די העסליכע פאליטיק פון דער ענגלישער רעגירונג, די עליה- בערגעניגונג, ווי אויך די עקזעקוטיווע, וועלכע איז נישט געשטאנען אויף דער הויך פון איהרע אויפגאבען.

עס האבען דאן גערעדט די ה'ה: רוזשוויטש, יארושעמבעק, טיבערג, וועלכער, מגר. בראטמאן.

דאס לעצטע ווארט בעקומט דער פרעזעס פון דער רעוויזאניסטישער

פערזאנלעכע פאר א גע- שעהענעם פאקט, אזוי, אז ווען מען בעשטימט דעם בודזשעט איז ער שוין אויסגעשעפט.

ה' ראדאל ערקלערט, אז היי-יאהר איז פאראויסגעזעהען א דעפיציט פון 10 טויזענד זל.

דער בודזשעט ווערט איינשטימיק אנגענומען.

די וואהלען גיבען פאלגענדען רע- זולטאט: אין דער פערזאנלעכע ה'ה: ג. ד. בערלינער, ל. קאפניסקי, פ. שפירא, דיר. פרושיצקי, י. שלעזינגער, ש. גאלדשטיין, ו. איזעק, ש. ראדאל, י. סאק, ג. לאנדוי, דיר. ר. מארקא, וויטש, אדוו. י. גיטלער, אדוו. ד. מארקאוויטש, ח. וועקסלער און ז.

ראטבאר. אלס פערזענלעכע: מ. גריי, ל. ווארשאוסקי, י. שווארצבוים, יאמי- מאוויטש, י. בוגיער, אין דער רעווי- זיאנס-קאמיטע: מאקשינסקי, י. שצנ- פערד און א. גליקסמאן.

עס ווערען איינגעטראגען פאלגענ- דע פרייע פארשלאגען:

(1) דורך ה' ל. ליוואקאוויטש. אז עס זאל איינגעפיהרט ווערען פאר די קי- נע פון די פארווערטע קלאסען א ספעציעלע גרופע, וואו מען זאל מיט זיי לערנען רעליגיעזע למודים פאר א ספעציעלען אבצאהל, (2) אז מען זאל

בענייען דעם בוי-קאמיטעט פאר א- אייגענעם בנין. (3) פון דיר. פרושיצקי, אז די קונפטיגע אלגעמיינע פערזאנ- ליכע זאלען פארקומען אין אנהייב שול-יאהר אמשפערסטענס אין חודש ליסטאפאר. (4) פון ה' האפער, אז מען זאל זיך ווענדען צו דער קהלה וועגען אויסצאהלען די בעשטימטע סובסידיעס.

גאנצעס ווי די פערזאנלעכע בע- שטימען איבערצושטעלן די אלע פאר- שלאגען צו דער גיי-געוועהלעכער פער- וואלטונג ווערט די פערזאנלעכע געשלא- סען מיט א דאנק-אויסדרוק דעם פאר- זיך.

פון ציפערען-בעריכט ווערט מען געוואר, אז דער בילאנס האט בע- טראכטען אין בעריכט-יאהר די סומע פון 104.228. דער דעפיציט פון 36.000 זל. איז פערקלענערט געווארען מיט 40 זל.

דיר. דיר. ליליען האלט א קורצען רעפערעט וועגען דער נייער מעטאדע פון ערציהען די שול-יונגען. ער בע- ריהרט אויך די פראגע וועגען בויען א'אייגענע שול - געביידע, וואס האט אויסער א מאטעריעלע פערזאנלעכע, און אויך א'ערציהערישע בעדייטונג. עס וואונדערט איהם זעהר וואס ביז היינט האבען זיך נישט געפונען אין טשע- סלאקאוו קיין מענשען, וואס זאלען זיך פערזאנלעכע מיט דער דאזיגער פראגע, ער ברענגט ביישפילען פון מוסער-שולען אין קראקא, לאדז און.

די שולע מוז האבען א'אייגענע גע- בייידע - יערערדיגט דיר. ליליען זיין